

Tegning: Lina Raknes

Rapport for «Operasjon døråpner»

Offentlighetsprosjekt i regi av Møre og Romsdal Redaktørforening 2011

Innholdsfortegnelse

Rapport for «Operasjon døråpner»	2
Innholdsfortegnelse	2
1. Mål og bakgrunn for prosjektet	4
1.1 Prosjektorganisering	5
1.2 Arbeidsgruppa	5
1.3 Konkurransen versus samarbeid	6
1.4. Kommunikasjonen i arbeidsgruppa	6
1.5 Innsamling av data	7
1.6 Ulike typer selskaper	8
1.7 Prioritering av selskaper	9
1.8 Den første kontakten med selskapene	9
2. Våre erfaringer gjennom prosjektperioden	10
2.1 Ikke innsyn på grunn av direkte konkurranse	11
2.2 Erfaringer med Fylkesmannen og Interkommunalt arkiv i Møre og Romsdal	12
2.3 Innsyn i stiftelser	13
2.4 Gruppas bidrag til små redaksjoner	14
2.5 Overvåkning og dokumentrutiner	15
3. Konklusjon og sammendrag	16
Sammendrag	18
4. Verktøykasse for innsyn i offentlig eide virksomheter	19
Vedlegg 5.1: Av Nils E. Øy, Norsk Redaktørforening	26
Vedlegg 5.2: Liste offentlige virksomheter	41
Vedlegg 5.3: Arbeidsoversikt	42
Vedlegg 5.4: Mal for førstehenvendelse	45

Vedlegg 5.5: Mal på brev til virksomheter	46
Vedlegg 5.6: Klage fra Romsdals Budstikke.....	47

Prosjektleder: Hans Martin Dypvik hamd@hivolda.no

1. Mål og bakgrunn for prosjektet

1. januar 2009 kom en ny offentlighetslov som skulle gi økt offentlig innsyn i stat, kommune og fylkeskommune. En rekke kommunale, interkommunale, statlige og fylkeskommunale foretak og aksjeselskaper som før hadde vært en lukket arena for offentligheten, ble nå åpnet for innsyn.

Media fikk på en helt annen måte enn før mulighet til å kikke det offentliges næringsvirksomhet i kortene. Det gjaldt bare å benytte seg av den nye muligheten.

Møre og Romsdal Redaktørforening (MRR) så behovet for å styrke kompetansen i redaksjonene på den nye offentleglova, og mente en praktisk tilnærming var hensiktsmessig og mest effektiv gjennom en lokal offentlighetsdugnad der små og store nyhetsredaksjoner skulle medvirke.

Foreningen ønsket derfor å opprette et prosjekt med følgende forutsetninger:

- I en tidsbegrenset periode frikjøpes en redaktør, journalist eller annen person med særlig kompetanse på offentleglova til en prosjektstilling der målet er å åpne et antall selskaper/virksomheter for offentlig innsyn
- Vedkommende skal gi hjelp og støtte og være intern motivator overfor redaksjonene om å utnytte de nye mulighetene som lovendringen har gitt oss
- De fire store redaksjonene i fylket (NRK Møre og Romsdal, Sunnmørsposten, Romsdals Budstikke og Tidens Krav) antas å ha størst ressurser og må derfor dra mye av lasset på vegne av fellesskapet. De utpeker hver sin medarbeider til å delta i en arbeidsgruppe samt å jobbe med prosjektet i egen redaksjon
- Prosjektleder og arbeidsgruppa forutsettes å involvere og bistå de mindre redaksjonene i forhold til selskaper de måtte ønske å åpne
- Kartlegge aktuelle virksomheter og velge hvilke de enkelte redaksjoner ønsker å få åpnet
- Informere virksomhetene om lovendringen, skape aksept for innsyn, etablere rutiner og systemer for tilgang til postjournaler, styrepapir, osv.
- Bistå og være ressurs i forbindelse med klagesaker

Selv om redaktører og journalister har vært på kurs i praktisering av den nye loven, opplever de fleste redaksjoner mangel på kompetanse i et nytt og ukjent terreng. Mange offentlige virksomheter motsetter seg innsyn, og i en hektisk redaksjonshverdag blir klageprosesser gjerne salderingspost. Offentligheten får dermed ikke innsyn i virksomheter som omfattes av loven, slik intensjonen med lovendringen var.

Målet for prosjektet var å oppnå mer åpenhet og innsyn i offentlige virksomheter i Møre og Romsdal fylke. Dette skal gi grunnlag for bedre journalistikk og øke mediernes mulighet til å ivareta sitt samfunnsoppdrag.

Da vi begynte var målet å åpne 25 offentlig eide selskaper.

Prosjektet ble påbegynt i januar 2011 og formelt avsluttet 1. juli 2011. I løpet av denne perioden har vi kartlagt 253 offentlig eide virksomheter og åpnet 61 av dem. I tillegg har vi skaffet oss oversikt 375 stiftelser og åpnet to av dem.

Møre og Romsdal Redaktørforening hadde ikke tilstrekkelig med egne midler til frikjøp og reisevirksomhet, noe som var en forutsetning for prosjektet. Foreningen søkte derfor ulike instanser om støtte.

Da prosjektet ble satt i gang var finansieringen slik:

- STUP-styret ga tilsagn om inntil 53.000 kroner (2/3 av totalkostnaden)
- A-pressen Midt-Norge bevilget 10.000 kroner
- Polaris Media bevilget 10.000 kroner
- NRK Møre og Romsdal bevilget 5.000 kroner
- Samlet tilskudd/tilsagn: 78.000 kroner

MRR budsjetterte med ytterligere 25.000 kroner til dekning av ulike andre kostnader knyttet til prosjektet. Det ble ellers forutsatt at deltakerne fra de store redaksjonene dekket egne utgifter i forbindelse med reiser og medvirkning i arbeidsgruppa.

Vi takker bidragsyterne for midlene.

I et fylke der innbyggerne må betale i dyre dommer på ferjer og til bompengefinansierte vei- og tunnelprosjekt, er det stor interesse knyttet til disse. Derfor er det viktig å få innsikt i samferdselsvirksomhetene. Over står en nyhetssak som ble publisert etter at en fikk åpnet selskapet E39 Knutset – Astad AS.

1.1 Prosjektorganisering

Da det ikke lyktes å rekruttere en prosjektleder fra en redaksjon i Møre og Romsdal, ble Hans Martin Dypvik fra Journalistutdanninga ved Høgskulen i Volda engasjert til dette. Prosjektet ble formelt igangsatt gjennom et seminar i Ålesund den 19. januar 2011, der redaktører og redaksjonelt ansatte med interesse for offentlighet var tilstede. I tillegg møtte generalsekretær Nils E. Øy fra Norsk Redaktørforening. 11 personer møtte opp til dette ”Kickoff”-arrangementet og prosjektet ble gjort kjent gjennom pressa i Møre og Romsdal. Etter dette møtet skrev Nils E. Øy et omfattende notat «Dokumentinnsyn og møteoffentlighet i private rettssubjekter og interkommunale organer» (Vedlegg nr 5.1). Denne oversikten har vi hatt god nytte av.

1.2 Arbeidsgruppa

Jan Arve Ødegård fra Tidens Krav ble leder for arbeidsgruppa for prosjektet, som ble kalt ”Operasjon døråpner Møre og Romsdal”. Arbeidsgruppa besto for øvrig av: Anne-Mari Tomasgard, Sunnmørsposten, Per-Kristian Bratteng, Romsdals Budstikke, Øyvind Johan Heggstad, NRK Møre og Romsdal og prosjektleder Hans Martin Dypvik, som også var sekretær for gruppa. Arbeidsgruppa ble supplert av Richard Nergaard, daværende leder for Møre og Romsdal Redaktørforening. Nergaard fungerte også som bindeledd til MRR. Styret i MRR var styringsgruppe for prosjektet.

Startskuddet for prosjektet ble presentert i mediene i Møre og Romsdal for å forberede de offentlig eide selskapene på at de snart ville bli kikket i kortene. Fra venstre generalsekretær Nils E. Øy, Norsk redaktørforening, leder Richard Nergaard i Møre og Romsdal Redaktørforening, journalist Anne-Mari Tomasgard i Sunnmørsposten, prosjektleder Hans Martin Dypvik fra Høgskulen i Volda, nyhetsredaktør Per-Kristian Bratteng i Romsdals Budstikke, redaktør Jan Arve Ødegård i Tidens Krav og journalist Øyvind Johan Heggstad fra NRK Møre og Romsdal. Foto: Roger Engvik, Sunnmørsposten.

1.3 Konkurransesamarbeid

Før prosjektet ble satt i gang, hadde Redaktørforeninga i Møre og Romsdal sendt ut invitasjon til alle sine medlemmer der de ble utfordret til å delta. 12 redaktører meldte sin interesse. Siden en del av redaksjonene de driver består av få redaksjonelle medarbeidere, signaliserte de største redaksjonene at de ville dra det tyngste lasset. De mindre redaksjonene skulle få tilgang til oversikten over offentlig eide virksomheter og hjelp til å komme i gang med å kreve innsyn. På oppstartmøtet ble vi enige om å samarbeide om å åpne virksomheter og dele på de erfaringene vi gjorde. Seinere skulle det være opp til hver enkelt redaksjon hvordan de ville nyttiggjøre seg den nye åpenheten.

1.4. Kommunikasjonen i arbeidsgruppa

Møre og Romsdal er et vidstrakt fylke, og gruppa diskuterte seg fram til hva som kunne være den mest hensiktsmessige måten å kommunisere på. Vi valgte å opprette en lukket Facebook-gruppe og utforsket bruken av Dropbox og Gmail dokument-fordelingssystem. I tillegg valgte vi å ha noen faste møter og telefonmøter omtrent hver 14. dag. Etter at arbeidsgruppa hadde møttes noen ganger, kom vi fram til at telefonmøter var en effektiv måte å holde kontakten

på. Dette sparte oss både for tid og penger. I praksis ble Dropbox og Facebook lite brukt til å dele dokumenter; vi brukte epost. De faste telefonmøtene bidro til framdrift av prosjektet, siden medlemmene i arbeidsgruppa var innstilt på å presentere nye resultater til det kommende møtet. Det ble skrevet referat for hvert møte. Til sammen har vi hatt ni telefonmøter og fire samlinger.

1.5 Innsamling av data

Vårt utgangspunkt var at vi ville ha en samlet liste som viste alle offentlig eide eller offentlig dominerte virksomheter i Møre og Romsdal, uansett organisasjonsform. Altså en liste som kunne vise oss virksomheter der det offentlige (stat, fylkeskommune og kommuner) samlet hadde mer enn 50 prosent av eierskapet eller der det offentlige hadde rett til å peke ut flertallet i styrende organer.

Vi kontaktet Brønnøysundregistrene for å få en samlet liste. Etter tre ukers venting fikk vi negativt svar. En slik oversikt kunne de ikke framskaffe. Enhetsregisteret opplyste at offentlige eierandeler blir registrert, men ikke behandlet. Derimot videresendte de sine opplysninger til Statistisk sentralbyrå (SSB).

Før kontakten med SSB, var vi utålmodige og begynte å samle inn opplysninger via andre kilder. Det mest effektive viste seg å be om kopi av årsregnskapet til fylkeskommunen og de aktuelle kommunene, der deres eierskap og interesser i virksomheter framkommer. I noen kommuner forelå det dessuten eierskapsmeldinger som på tilsvarende måte ga nyttig innsyn.

En kan også merke seg at kontrollutvalgene i kommunene er pålagt å føre kontroll med forvaltningen av kommunenes- eller fylkeskommunenes interesser i selskaper ([kommuneloven §57 og §60](#)). Kontrollutvalgene kan også være en potensiell kilde som kan benyttes til å skaffe seg en slik oversikt.

Med 36 kommuner i Møre og Romsdal er denne måten å samle inn data på et møysommelig arbeid. Dette fordi du får opplysninger om alle virksomheter det offentlige har eierinteresser i – også der det offentlige ikke har stor nok eierandel til at det kommer innenfor offentleglovas virkeområde.

Fortviler over alle feilgrep

Mor til den druknede Mona Holsæter Fjellset (9) fortviler over alle feilgrep som ble gjort da datteren skulle redde fra drukningsdøden. – Hun fikk aldri noen sjanse, sier hun.

TILS BETTE
 tils@ntsb.no
 AMK ELS NØRØ
 amk.els@nrk.no
 ØYVIND ZOMAN HJØLVÅG
 zoman@nrk.no

Publisert 11.10.2011 09:01, Oppdatert 11.10.2011 09:27.

[@Kommunikasjon](#)
[f](#)
[l](#)
[p](#)
[T](#)
[s](#)
[t](#)
[t](#)

HØR KAOSET SOM OPPSTO UNDER AKSJONEN
NRK
Det skjedde om kvelden 7. mars 2010. To jenter druknet ved Karhøla i Kristiansund. Under redningsaksjonen var det full forvirring om hvilke sykkelhus som kunne behandle jentene.

Les
Tuk avskjed med Nanna og Mona
Hjelper så godt som mulig i sorgen
Vil grenske lydløst

Faksimilen over er fra NRK Møre og Romsdal sin omtale av brennpunktprogrammet [De fatale minuttene](#). Ved å få tilgang på lydfilene til de involverte AMK-sentralene, kunne en avsløre kritikkverdige forhold. Arbeidet med å få kopi av disse lydloggene, kom som et resultat av offentlighetsengasjementet i gruppen.

Oversikt over eierandeler finnes også via gratistjenesten www.purehelp.no og www.bizweb.no. I tillegg finnes betalingstjenester som www.ravninfo.com og www.forvalt.no.

Ved å skrive inn navnet på en kommune i www.purehelp.no, får en oversikt over alle selskapene kommunen har eierandel i. Her kan en også søke på en spesifikk virksomhet. Purehelp.no ble i vårt tilfelle et nyttig hjelpemiddel. I tillegg brukte vi sporadisk andre liknende tjenester.

Gjennombruddet kom da SSB ga oss en samlet oversikt over alle offentlig eide virksomheter i landet, der det offentlige i utgangspunktet har stor nok eierandel til at offentliglova kan anvendes. Detaljene om hvordan en navigerer seg fram til disse dataene, er å finne lenger bak i denne rapporten.

Fra SSB genererte vi ei liste med 253 virksomheter i Møre og Romsdal der det offentlige har minst halvparten av aksjene. (Se vedlegg nr 5.2). Det er verdt å merke seg at eierskapet i virksomhetene kan forandre seg over tid; noen virksomheter avvikles, mens andre kommer til.

1.6 Ulike typer selskaper

Oversikten fra SSB ga en framstilling over virksomheter der det offentlige direkte eller indirekte eier mer enn 50 prosent av aksjene. Dette er virksomheter som er en del av kommunenes og fylkeskommunens næringsvirksomhet, der kommunene er juridisk personherunder:

- kommunale foretak (KF) og fylkeskommunale foretak (FKF)
- interkommunale selskaper (IKS) som driver markedsrettet virksomhet. Også forvaltningsbedrifter som er næringsrettet (for eksempel havneselskap, bade- og svømmehaller og kinoer).
- kommunale- og fylkeskommunale aksjeselskaper
- andre kommunale virksomheter med egen juridisk status og begrenset økonomisk ansvar, bl.a aksjeselskaper hvor kommunene direkte eller indirekte er majoritetseier.
- datterselskaper av regionale helseforetak som driver markedsrettet virksomhet (apoteker mv.)

Vi ble tidlig klar over at en rekke virksomheter med offentlig eierskap var organisert som stiftelser. Via fylkesmannen i Møre og Romsdal fikk vi en oversikt som inneholdt 375 stiftelser. Oppdaterte lister over stiftelser er ellers å finne i stiftelsesregisteret på nettsida til [Lotteri- og stiftelsestilsynet](http://Lotteri-og-stiftelsestilsynet).

Vi sorterte selskapslista fra SSB kommunevis, og linket virksomhetsnavnet til opplysningene i purehelp.no – dette for å forenkle søkejobben for oss selv og andre som måtte være interessert. Purehelp.no gir oss telefonnummer og adresser, styresammensetning og aksjefordeling.

1.7 Prioritering av virksomheter

Pressestrukturen i Møre og Romsdal er slik at NRK Møre og Romsdal dekker hele fylket. De tre dagsavisene Sunnmørsposten, Romsdal Budstikke og Tidens Krav har sine geografiske dekningsområder, med en forholdsvis liten overlappning. I tillegg har fylket 17 fådagersaviser. De fleste av dem dekker en kommune eller to. Størrelsen på redaksjonene varierer fra én til flere medarbeidere.

Redaksjoner med redaktører tilknyttet Møre og Romsdal Redaktørforening ble invitert med i prosjektet. Av disse var det redaktører fra 11 aviser samt NRK Møre og Romsdal, som ble med.

Målet var å åpne 25 virksomheter i løpet av prosjektperioden, men vi utvidet til et antall som etter hvert ble 92.(Se vedlegg 5.3).

I første omgang prioriterte vi virksomheter som ferjeselskap, bompengeselskap, tunnelselskap, kraftselskap, helsetjenester og kulturinstitusjoner.

Medlemmene i arbeidsgruppa fordelte virksomhetene seg imellom. Hver enkelt startet så arbeidet med å åpne virksomheter, enten på egen hånd eller med bistand fra andre i redaksjonen. Journalister som f.eks arbeidet med kultur, skulle kunne åpne kulturinstitusjoner som var organiserte som offentlige dominerte virksomheter eller stiftelser.

1.8 Den første kontakten med selskapene

Gruppa var enige om først å komme i dialog med virksomhetene for å få innsyn. I første omgang skulle vi ikke true med klage til Fylkesmannen eller andre overordnede organer. Et utkast til førstehenvendelse ble laget som mal for alle redaksjoner som ville be om innsyn (Se vedlegg nr 5.4).

4. Blasen Erna NYHETER

- Kan likevel få bruke bompenger i Tingvoll

AVGJEVNENE kan likevel komme til å bli en del av den utbyggingen som er planlagt på Halsafjorden, men da bare på ferdier og E39. Tidens Krav har fått en del av saken fram til en annen sak i domstolene.

Det er av styret i E39 i Bergen som har tatt saken fram til domstolene. Det er styret i E39 i Bergen som har tatt saken fram til domstolene. Det er styret i E39 i Bergen som har tatt saken fram til domstolene.

Sier nei til bompenger på ferga

Vegvesenet: Bare 10 år til Halsafjord-tunnel står klar

Bompengerubel: Proffplanen har åpnet til å åpne saken og på tross av at det er planlagt på Halsafjorden. Proffplanen har åpnet til å åpne saken og på tross av at det er planlagt på Halsafjorden.

FASTA

Bompenger på fergene

Etter det som er sagt i saken, er det klart at Halsafjorden er et område som er viktig for trafikken. Det er derfor viktig at det er mulig å bruke bompenger på fergene.

Sprek dronning til topps i Finnmark

Det er klart at Halsafjorden er et område som er viktig for trafikken. Det er derfor viktig at det er mulig å bruke bompenger på fergene.

Eksempel på en nyhetssak fra Tidens Krav etter at det kommunale aksjeselskapet Halsafjordsambandet AS ble åpnet med offentliglova i hånd og avisa fikk tilgang til selskapets styredokumenter.

2. Våre erfaringer gjennom prosjektperioden

Flere av medlemmene i arbeidsgruppen erfarte at det var nyttig med telefonkontakt både før og etter brevet med forespørsel om innsyn. Slike innsynsforespørsler har nemlig lett for å stoppe opp uten oppfølging.

Vi opplevde også at det er variabel kunnskap om lovverket og retten til innsyn. Flere av virksomhetene vi har vært i kontakt med visste ikke at de kunne være omfattet av offentleglova. I mange tilfeller var det derfor behov for å gi informasjon og råd om hvordan virksomhetene kan tilrettelegge for innsyn for mediene.

Mange virksomheter mangler postjournaler. Andre har journal men mangler rutiner for riktig føring, slik at inn- og utgående post ikke blir loggført. Utgående post ligger gjerne lagret på den enkelte medarbeiders PC, mens inngående post blir tatt vare på av ulike medarbeidere. Det sier seg selv at offentlig innsyn da blir bortimot en umulighet.

Et konkret eksempel er Nordmøre Energiverk AS som hadde ei postliste som ikke virker helt troverdig. Da denne viste kun et titalls inngående brev og bare ett utgående brev på én måned, ble vi i tvil om oversikten var reell. Det ene utgående brevet var til alt overmål et svar til en av avisene som hadde krevd kopi av innkallingen til styremøte i selskapet.

En mulig forklaring på et lite antall inn- og utgående brev er at virksomheten helt bevisst flytter post over til sine datterselskaper der innsynsstatusen ikke er avklart, en praksis vi mistenker skjer også hos enkelte kraftselskaper.

For virksomheter som erkjenner at de omfattes av offentleglova, har vi forsøkt å få til rutiner for utsending av postjournal. Vi har også prøvd å få tilsvarende avtaler om tilgang til styredokumenter.

En annen erfaring er at ikke alle virksomhetene har kunnskap om unntaksparagrafene i offentleglova. Flere selskaper og organisasjoner forsto ikke at de selv kunne unnta dokumenter eller lovbestemte, taushetsbelagte opplysninger. Slike misforståelser kan lettere avklares via en samtale enn i et formelt brev.

Hovedoppslaget kom på bakgrunn av innsyn i postlister ved Molde Folkebad AS – et heleid kommunalt aksjeselskap som ikke har hatt orden i postlistene sine.

2.1 Ikke innsyn på grunn av direkte konkurranse

Med lista fra SSB hadde vi oversikt over offentlige virksomheter i Møre og Romsdal der det offentlige har mer enn halvparten av aksjene. Dermed var ett av vilkårene for innsyn oppfylt.

Det neste vilkåret for innsyn i slike virksomheter er at de offentlige eierne må ha rett til å peke ut minst halvparten av medlemmene i generalforsamlingen. Dette kom ikke direkte fram av SSB-lista og ble avklart gjennom direkte kontakt. Med få unntak var det samsvar mellom aksjeandel og innflytelse i det øverste organet i virksomheten.

Det usikre punktet ble så om virksomhetene driver i direkte konkurranse med private, og dermed faller utenfor lovens virkeområde. For oss har det vært vanskelig å avgjøre om de er i en slik konkurransesituasjon. Løsningen har vært å klage til Fylkesmannen for å få saken vurdert.

Også en eventuell monopolsituasjon er av betydning. Dersom selskapet har et slags monopol, så vil det tale for at offentleglova skal gjelde.

Offentleglova vil ikke gjelde dersom virksomheten ikke har en fast ansatt i administrativ stilling (jf forskrift til offentleglova §1 annet ledd bokstav a). Hensikten med dette er å unnta virksomheter som er så små at de vil være urimelig byrdefullt å etterleve offentleglova.

Med så mange virksomheter på lista, var vi nødt til å gjøre et utvalg. Noen mindre interessante offentlige virksomheter, som trolig var i en konkurransesituasjon, ble ikke prioritert. Andre virksomheter nektet for at de var innenfor lovens virkeområde, selv om vi var av en annen oppfatning. Her koblet vi inn Fylkesmannen, eller departementet i de tilfeller staten står som eier, gjennom klagesaker.

Flere kraftselskaper i fylket er eid av kommuner. Selv om de åpenbart har offentlig eierskap, har det vist seg svært vanskelig å få innsyn i denne bransjen.

Vi er kjent med at da kraftvirksomheter ble klar over at de kunne falle innenfor offentleglovas utvidede virkeområde, inntok de en negativ holdning. De engasjerte bl.a. juridisk ekspertise som konkluderte med at størsteparten av bransjen burde påberope seg unntaksparagrafen om at de var i direkte konkurranse med private aktører.

Etter en klage fra NRK Møre og Romsdal har Fylkesmannen i Møre og Romsdal kommet fram til at flere kraftselskaper skal rette seg etter offentleglova. Også andre fylkesmannsembeter har behandlet tilsvarende saker mot kraftvirksomheter. På [denne linken](#) på nettstedet offentlighet.no er det en oversikt over slike avgjørelser.

Ved første øyekast kan det virke som om de forskjellige fylkesmennene har kommet fram til ulike konklusjoner på tilsynelatende like selskaper. Vår erfaring er at ulik oppbygging og organisering av kraftvirksomhetene er årsak. Derfor må hver enkelt virksomhet vurderes for seg.

Istad AS var et av energiselskapene som nektet innsyn fordi det hevdet det var i en konkurransesituasjon som medførte at det falt utenfor lovens virkeområde. Selskapet eies indirekte med 40 prosent av staten og 34 prosent av Molde kommune. Ettersom offentlige

eiere kontrollerer mer enn halvparten av stemmene på generalforsamlingen, hevdet vi at selskapet falt inn under virkeområdet til offentliglova. Da departementet omsider behandlet klagen fra Romsdal Budstikke i april 2011, kom det fram til at offentliglova ikke skulle gjelde på grunn av konkurransesituasjonen. (Se vedlegg nr. 5.5)

2.2 Erfaringer med Fylkesmannen og Interkommunalt arkiv i Møre og Romsdal

Siden Fylkesmannen er klageinstans for de fleste offentlig eide virksomhetene som nekter innsyn, ba vi om et møte med juristene der.

Vi ville komme i dialog for å forklare hvordan vi arbeidet og for å få avklart hvilken rolle Fylkesmannen har i ulike typer saker. Vi ønsket også at Fylkesmannen informerte om sine arbeidsrutiner. Et annet mål med møtet var å få vite hvem som har ansvar for at ansatte i offentlig eide virksomheter får kunnskap og opplæring i offentliglova.

Dette ble et nyttig møte der vi fikk diskutert er rekke spørsmål, blant anna saksgangen i en klagesak. Fylkesmannens jurister forklarte at årsaken til at klagesaker ofte tar lang tid, er at det må innhentes detaljert informasjon om virksomhetene. Ikke minst gjelder dette der regnskapsinformasjon må framskaffes for å vurdere om virksomheten faller innenfor eller utenfor offentliglovas unntaksparagraf.

Vi ble informert om at det er Fylkesmannen som har tilsyns- og veiledningsansvar for utøvelse av offentliglova i kommunene. Fylkesmannen har ikke tilsvarende ansvar for offentlig eide aksjeselskap, foretak og stiftelser som måtte være omfattet av offentliglova. Dette ansvaret er det den enkelte kommune som har – et ansvar vi opplever som pulverisert i virksomheter der mange kommuner har hver sin eierandel på noen få prosent.

På møtet hos Fylkesmannen ble vi tipset om å ta kontakt med det interkommunale arkivet i Møre og Romsdal. Dette med tanke på informasjon til offentlig eide virksomheter som før ikke har vært omfattet av offentliglova og at det åpenbart er et behov for opplæring i hvordan eksempelvis en postliste skal føres.

Etter 19 år med bompenger på fastlandsforbindelsen til Kristiansund (Krifast) kom det som en bombe da Tidens Krav i mai 2011 serverte nyheten om ni måneder ekstra bompengene innkreving. Oppslaget var et resultat av nyhetsjakt i bompengeselskapets styrepapirer.

Vi inviterte lederen til ett av våre møter. Han viste stor forståelse for problemstillingene vi jobber med, men interkommunalt arkiv har ikke kapasitet til å engasjere seg i virksomheter som kommunene har eierinteresser i. De har mer enn nok å stille med direkte i forhold til kommunene.

2.3 Innsyn i stiftelser

Offentleglova kan også gjelde for stiftelser, med noen forbehold. For det første må den aktuelle stiftelsen ha et styre der stat, fylkeskommune eller kommune direkte eller indirekte har rett til å velge mer enn halvparten av medlemmene med stemmerett i det øverste organet i rettssubjektet, jfr. offentliglova §2 første ledd bokstav d.

Stiftelser der stat, fylkeskommune eller kommune **ikke** velger minst halvparten av styret, er derfor ikke underlagt offentliglova.

Videre må stiftelsen ha en fast ansatt i administrasjonen for at vi skal ha rett til innsyn, jfr. Offentlegforskrifta §1 andre ledd bokstav a.

Stiftelser som ikke har fast ansatte i administrativ stilling er altså ikke underlagt offentliglova selv om stat, fylkeskommune eller kommune velger minst halvparten av styret.

I Stiftelsesregisteret hos Lotteri- og stiftelsestilsynet finner du vedtektene til stiftelsene. Hvordan styret er sammensatt vil gå fram her.

Der kommuner og fylkeskommuner har en slik innflytelse, er Fylkesmannen klageinstans i innsynssaker. Der Staten står bak, er det kulturdepartementet som er klageinstans. Juristene hos Fylkesmannen i Møre og Romsdal mente at de ikke lenger er klageinstans for stiftelser, men dette strider mot opplysninger innhentet hos [Lotteri- og stiftelsestilsynet](#). Vi har ikke hatt saker der problemstillingen er prøvd.

Vår erfaring i prosjektet er at noen stiftelser ikke er klar over at de er underlagt offentliglova. Et eksempel er Stiftinga Geirangerfjorden Verdsarv, som var ukjent med problemstillingen da vi tok kontakt. Etter at vi stilte spørsmålet kom stiftelsen raskt til at de er underlagt offentliglova. Dermed startet de også arbeidet med å etablere postjournal og oppfylle lovens krav til offentlighet.

En bør være oppmerksom på at det er mulig å få tilgang til dokumenter også fra offentlig kontrollerte stiftelser som per definisjon ikke kommer inn under offentliglova. De vil ofte rapportere og sende dokumenter til f.eks. en kommune. Dermed vil dokumentene være tilgjengelig på kommunens postjournal.

Vår erfaring: Skepsis til innsyn skyldes ofte manglende kunnskap. Når de får forklart reglene, har vi fått innsyn.

2.4 Gruppas bidrag til små redaksjoner

Et av våre mål var å dra med de små redaksjonene inn i prosjektet. Dette var en utfordring.

Vårt inntrykk er at de fleste fådagersavisene har gode postlisterrutiner for egen kommune og på denne måten får grunnlag for gode saker. Derimot er det liten tradisjon i disse redaksjonene for å påklage innsynsnekt. Heller ikke blir postjournaler lengre ned i forvaltningen gjenstand for krav om innsyn.

Før dette prosjektet ble igangsatt, har bare et fåtall redaksjoner prøvd seg på innsyn i offentlig eide virksomheter. Dette skyldes trolig manglende kunnskap om mulighetene i den nye offentleglova.

Prosjektleder har sendt ut selskapsoversikter til de aktuelle redaksjonene i Møre og Romsdal, sortert på kommuner. Vi kom også med forslag til hvilke selskaper fådagersavisene kunne be om innsyn i. I tillegg fikk de aktuelle redaksjonene et utkast til brev med en innsynshenvendelse. Det burde derfor være forholdsvis lite tidkrevende å sende brevet, når det bare gjensto å fylle ut egen og mottakers adresse. Likevel har det ofte stoppet opp. Mangel på kunnskap om dokumentinnsyn er neppe den eneste grunnen. Hovedgrunnen er kanskje at små redaksjoner med stort arbeidspress ikke prioriterer å bruke tid på innsynssaker der utfallet er usikkert. I verste fall risikerer de å bruke mye tid på klageprosesser der en kanskje også, etter lang tid, får negativt svar fra Fylkesmannen. I en slik situasjon kommer nok samfunnsoppdraget i skyggen av produksjonspresset.

Rundt om i redaksjonene sitter det ofte noen journalister som er genuint interessert i offentlighetsspørsmålet. Vi ser i ettertid at vi trolig ville hatt større suksess dersom vi i samarbeid med redaktørene bevisst hadde søkt etter dem tidlig i prosjektet - i stedet for å gå bare via redaktørene.

"Operasjon døråpner" har fokusert på en spesifikk del av offentleglova. Vi registrerer imidlertid at det mangler basiskunnskaper om både dokumentinnsyn og møteoffentlighet i redaksjonene. Da har det vært utfordrende å ta i bruk offentleglova på et nytt område. Presseorganisasjonenes arbeid med å øke kompetansen på offentleglova ute i redaksjonene vil derfor få vår fulle støtte.

Fire bønder risikerer beitenekt

FIRE småbønder på Nordmøre er varslet om at de risikerer forbud mot å sende dyra på utmarksarbeite neste sommer, 30-40 andrerer i farenssonen.

Landstinget i Møre og Romsdal har vedtatt at de fire småbønder som er varslet om at de risikerer forbud mot å sende dyra på utmarksarbeite neste sommer, 30-40 andrerer i farenssonen.

Beitenekt: Fire småbønder på Nordmøre risikerer beitenekt og forbud mot å sende dyra på utmarksarbeite neste sommer, 30-40 andrerer i farenssonen.

Gjennom offentlighetsprosjektet er det også etablert rutiner for overvåking av sakspapirer til Rovviltneemnda i Midt-Norge, noe som bl.a. resulterte i denne artikkelen.

2.5 Overvåkning og dokumentrutiner

Framgangsmåten ved henvendelse til offentlig eide/offentlig dominerte virksomheter som ønskes åpnet, har gjerne bestått av en innledende telefonhenvendelse til daglig leder eller styreleder.

I samtalen har vi forklart at vi mener virksomheten faller inn under offentleglova, og at vi er interessert i å få tilgang til virksomhetens postlister og gjerne også styredokumenter, selv om det ikke er åpenbart at vi har full tilgang til disse.

I etterkant har vi sendt et mer eller mindre standardformulert brev, der vi har gjengitt link til loven og annen relevant informasjon som finnes på internett.

I brevet har vi ellers gjentatt ønsket om tilgang til postlister og styredokumenter. Vi har også tatt til orde for at vi skal få tilsendt styredokumenter samtidig med styrets medlemmer, enten de legges ut på virksomhetens nettsider eller sendes per post eller epost.

En slik ordning med regelmessig tilsending av postlister antas å være det mest rasjonelle og arbeidsbesparende for begge parter. Alternativet vil være at den enkelte redaksjon med ulike intervaller ber om dette materialet.

Erfaring tilsier at faste rutiner mht dokumentinnsyn gjør det lettere å holde oversikt over selskapene rent nyhetsmessig. En viktig forutsetning er at det er den samme redaksjonelle medarbeider som følger virksomheten, gjerne en journalist som har spesielt ansvar eller interesse for det aktuelle fagfelt. Ved å følge en virksomhet over litt tid, får vedkommende dessuten gradvis tilegnet seg kunnskaper om virksomheten. En skal heller ikke undervurdere effekten av at partene blir kjent med hverandre og bygger tillit seg imellom.

Styreinnkallinger/styredokumenter vil som kjent også nødvendigvis måtte føres på postlista, og kan selvsagt fanges opp på denne måten. Når vi har bedt spesifikt om styredokumenter, har vi vært åpne på at vi har erfaring med at det gjerne er her vi har funnet de fleste saker av nyhetsinteresse. Samtidig har vi også gitt til kjenne at vi selvsagt aksepterer at det finnes styredokumenter som ikke kan utleveres, men at vi da vil ha oppgitt lovhjemmel for å unnta dokumentet fra offentlighet.

Forutsatt at virksomheten erkjenner at de faller inn under offentleglova, har vi gjerne startet med å be om å få se postlista for siste måned. Dette selvsagt under forutsetning av at de allerede fører postliste, og ikke er nødt til å etablere postlisterutiner først.

Som en liten test på virksomhetens vilje til å gi oss innsyn i styrets aktiviteter, har vi dessuten bedt om kopi av innkalling, underliggende saksdokumenter og protokoll fra de to-tre siste styremøtene.

3. Konklusjon og sammendrag

Samfunnsoppdraget versus det redaksjonelle samlebandet

Det er en betydelig utfordring at offentlig eide virksomheter ikke har bedre informasjon og kunnskap om offentliglova og dens virkeområde. Dette vanskeliggjør medias arbeid med å «styrkje informasjons- og ytringsfridommen, den demokratiske deltakinga, rettstryggleiken for den enkelte, tilliten til det offentlege og kontrollen frå ålmenta.» (Ref. offentliglova §1)

Norske presseorganisasjoner er opptatt av samfunnsoppdraget til den norske pressa. Ett av målene ved overvåkning av samfunnet er at en skal verne om offentlighetsprinsippet. Lovgiver har gitt oss verktøy til dette, blant annet gjennom en ny offentlighetslov som kan gi oss økt mulighet til innsyn. Bare gjennom å nyttiggjøre seg av denne kan en få innsyn i forvaltningens dokumenter. Det er lite hensiktsmessig å ha en lov som vi ikke benytter i tilstrekkelig grad. Vi vil så gjerne, men får vi det til i en hektisk redaksjonshverdag?

Vi hevder at de små redaksjonene ikke klager når de møter motstand. Men det er ikke bare de små redaksjonene som lar være å klage til Fylkesmannen når de blir nektet innsyn.

[Kommunal Rapport](#) sin undersøkelse fra august i 2011 viser at to av tre kommuner aldri har blitt innklaget for å nekte innsyn i offentlige dokumenter siden den nye offentliglova kom i 2009. For eksempel har ingen redaksjon klaget på manglende innsyn i Ålesund kommune de siste tre årene. Dette kan bety at Ålesund er en åpen kommune og praktiserer meroffentlighet, men også at arbeidet med å få innsyn i forvaltningens dokumenter ikke blir høyt nok prioritert.

Vi er tilbøyelig til å tro at redaksjonene ikke nyttiggjør seg klagemulighetene på grunn av manglende kompetanse og interesse.

Gjennom våre besøk hos de mindre redaksjonene har vi oppdaget et stort behov for basisopplæring i offentliglova. Det handler litt om at en må lære seg å krype før en kan lære å gå. Å forvente at mindre redaksjoner skal gå tungt inn i innsynsproblematikken i offentlig eide virksomheter er nok urealistisk, når det ikke blir ytt større innsats for å få innsyn i forvaltningsorgan der det ikke hersker tvil om at offentliglova gjelder, eksempelvis kommuner. Vårt råd er derfor at

Tidens Krav
Onsdag 30. Mars 2011 | Nr. 75 - 102. utgave | TLF. 71 57 00 00 | LØNNSALG KR. 20,00

GIR OPP LISTE
Arve Tømmerbakke klaver jule- & stille øyen. Gjennomslutning til valget. **SIDE 15**

LEDER: Muligheten ligger i å stå sammen der det betyr noe. **SIDE 1**

Oyen ordnet opp **SIDE 7**

Fikk gode tips **SIDE 11**

Møte med diva **SIDE 23**

Var fornøyd **SIDE 3**

Traff fjøs i fylle **SIDE 14**

Tidens Krav
Mandag 04. April 2011 | Nr. 79 - 102. utgave | TLF. 71 57 00 00 | LØNNSALG KR. 20,00

TURNERE PÅ STEVNE
Måltidstid var en av 100 som turnert i lørdag. **SIDE 31**

Forsvarsløst - Svalbinder etter oppretten i USMC. Kaper Eiriksdalen Helseforetak. Hestning Blomsten Strand, Johan Eide, Lasse Kristoffer Saltnes, Sindre Norheim og Yana Fabel. **SIDE 30-31**

Faste - Løstetter rangert da Innsmalia ungdomslag holdt på i farsens «Tante Lotta». Her er Peder Gundersen og Linn Mortensen i et av minuttene på scenen i Solbu. **SIDE 29**

Vil se på AutoPass
For dyrt: Arve Mjelva i Atlanterhavstunnelen vil vurdere å innføre AutoPass. Tunnelstyret mener det er for kostbart å bruke hver femte krone på å kreve inn bompenger. **SIDE 8-9**

ADVARSEL PÅ STOKK LIL
Sjekk ut! - Arve Mjelva, leder i Atlanterhavstunnelen, vil innføre AutoPASS. Tunnelstyret mener det er for kostbart å bruke hver femte krone på å kreve inn bompenger. **SIDE 8-9**

Tidens Krav
Lørdag 19. November 2011 | Nr. 279 - 102. utgave | TLF. 71 57 00 00 | LØNNSALG KR. 20,00

KBK IGJEN
De gamle og nye stallet med. **SIDE 15**

LØRDAG **Ball og bil** - På lørdagskvelden kan du se en av de mest spennende kampene til bil som vaker oppslutt. Du kan også se gamle bilder. **SIDE 21-22**

Årsberetning - I kveld står Geirun Holme på scenen med saksoff. I morgon står hun på musikk. Med samarbeid i portrettet. **SIDE 20-21**

Bom for AutoPASS
Nei: Du må nok stoppe i bomstasjonen på Averøy også i framtid. For å innføre AutoPASS. Nå vender han tomme ned. Fare for inn- og utkjøring. **SIDE 8-9**

LEDER: Det har vært langt medarbeiderne for å oppdage at mange hele system. **NA blir det mer**

Styrepapirer fra bompengeselskapene på Nordmøre har vært en stadig kilde til nyhetssaker for Tidens Krav. Først kunne avisa fortelle at hver femte krone gikk med til innkreving. Det utløste styrevedtak om å lurdere AutoPASS for å redusere kostnadene. I høst ble konklusjonen at AutoPASS neppe er aktuelt.

presseorganisasjonene intensiverer sitt offentlighetsarbeid og gjerne får til en veiledningsordning for de mindre redaksjonene.

Større redaksjoner har som oftest en eller flere medarbeidere som har interesse og tid til å kjempe for å få innsyn i dokumenter med offentliglova som hjelpemiddel. Også her er det mye upløyd mark i forhold til å kreve innsyn i forvaltningens dokumenter.

Initiativet fra Møre og Romsdal Redaktørforening til å dra i gang prosjekt ”Operasjon døråpner” viser at det er interesse for økt innsyn i offentlig kontrollerte virksomheter. Men det er et sprik mellom hva en ønsker og hva en faktisk gjør. Er det slik at også de større redaksjonene bør arbeide mer systematisk med innsynskrav og overvåking av forvaltningsorganer som per definisjon alt er åpne? Vi mener svaret er ja, og vi har noen forslag til hvordan dette kan bedres.

Redaksjonene har stort arbeidspress for å produsere nyheter til neste sending, til nettpublisering eller neste dags utgivelse. Det å åpne virksomheter og forvaltningsorgan, og systematisk følge dem, er et langsiktig arbeid. Og når dette kommer i konkurranse med den daglige nyhetsdekningen, blir systematisk arbeid med å følge ulike virksomheter lett en salderingspost.

En må først investere tid og krefter i å få lett tilgang og etablere rutiner som gjør at en får tilsendt dokumenter, eller at det bare er noen klikk unna. For å bruke en annen metafor; en må først så før en kan høste inn nyhetene. En måte å få dette til på er at det blir etablert små grupper i redaksjonen som møtes med jevne mellomrom. Denne type organisering har vi gode erfaringer med gjennom arbeidsgruppa i dette prosjektet. 30 minutters møte hver fjortende dag over tid, kan føre til at det blir kontinuitet i arbeidet.

Vi er overbevist om at dette vil føre til at en finner mange nyheter som rettfærdiggjør tidsbruken. Å gi rom og tid for dette er først og fremst et ledelsesansvar, men dette er en vanskelig oppgave dersom det ikke er entusiasme hos de redaksjonelle medarbeiderne for denne måten å finne nyheter på. Derfor er det viktig å satse på de som alt har en interesse for offentlighetsmulighetene. Videre er det fruktbart med samarbeid mellom ulike redaksjoner om oppgaven. Et slikt samarbeid har vi gode erfaringer med gjennom vårt prosjekt og er åpne for å fortsette etter at prosjektperioden er over.

Sammendrag

Vi satte oss som mål å åpne 25 offentlig eide virksomheter. Vi har oppnådd å få innsyn i 63 virksomheter. Vi har klaget inn 17 saker til fylkesmannen og til departementet og fått medhold i fem og avslag på fem. Flere saker er til behandling hos Fylkesmannen når denne rapporten skrives. Flere virksomheter vil trolig bli åpnet når disse klagenes er ferdigbehandlet.

Vi har ikke lykket med å få med de mindre redaksjonene på denne offentlighetsdugnaden. Gruppas medlemmer ser også at vi burde vært dyktigere til å engasjere egne kolleger.

Rundt om i redaksjonene er det et stort behov for opplæring i og praktisering av offentleglova.

Medlemmene i arbeidsgruppa har fått økt innsikt og kunnskap om innsyn i offentlig eide virksomheter. Ikke minst har vi erfart at arbeidet har gitt oss mange gode nyhetssaker. Vi har til nå registrert mer enn 100 saker som kan relateres til dette arbeidet – så langt. Tidens Krav kan aleine vise til 85 nyhetssaker som er et direkte resultat av dette prosjektet.

Gjennom ”Operasjon døråpner” har vi åpnet mange dører. Nå handler det om å pleie og følge opp. Det har ingen hensikt å åpne virksomheter hvis vi ikke nyttiggjør oss av den informasjonen de kan gi oss.

Den viktigste effekten av prosjektet er at vi har oppnådd økt bevissthet rundt offentleglova som verktøy for journalister.

4. Verktøykasse for innsyn i offentlig eide virksomheter

Med en [Power Point-presentasjon](#) har vi laget en kortfattet verktøykasse for bruk i redaksjonene. Håpet er at det kan være en lettfattelig og enkel innføring i hvordan jobbe for meroffentlighet i virksomheter eid av det offentlige.

Det finnes flere måter å få en oversikt over offentlig eide virksomheter der det offentlige har kontroll. Vi benyttet oss av sektorlistene som Statistisk sentralbyrå tilbyr. Dette er en grei måte å få en oversikt flere kommuner.

Dersom du får problemer med framgangsmåten som er beskrevet under, er medarbeiderne ved bibliotek og informasjonssenteret ved SSB hjelpsomme.

1.

SSB viste en til linken <http://www.ssb.no/emner/10/13/10/forsikring/fort/>

I denne linken klikket en på "veiledninger og kodelister" i venstre marg. Under «Linker» klikker du videre på «Sektorlister». Du kan da åpne et Excel-regneark. Under overskriften «Offentlig eide foretak» velger en «Kommunalt forretningsdrift og Kommunalt eide foretak». Da får en også oversikt over statlig eide foretak og statsforetak i tillegg til de kommunalt eide selskapene. I denne lista står de alfabetisk oppført. Markere kolonnen der kommunenumrene står (f.eks kollone F). Trykk deretter på «sorter og filtrer-knappen» i regnearket og velg «Sortert fra minste til største». Da vil kommunene stå samlet. I Møre og Romsdal begynner alle kommunenumrene med 15.

2.

En kan så slette kommuner du ikke er interessert i.

I andre kolonne står organisasjonsnummeret til hver enkelt virksomhet. Kopierer en dette og limer det inn i søkefeltet til www.purehelp.no for så å trykker søk, kommer en fram til den aktuelle virksomheten. Her får en opp kontaktinformasjon slik som telefonnummer, adresser og et kart. I tillegg står her informasjon om eierandeler i andre selskaper, antallet på ansatte, leders navn, hvem som sitter i styret og hvem som er aksjonærer.

Det kan være lurt å lage en link fra organisasjonsnummeret i Excel-arket til denne oversikten i purehelp.no eller andre liknende tjenester en har tilgang til.

3.

Ved denne framgangsmåten har en oversikt over offentlig eide selskaper der det offentlige eier mer enn halvparten av aksjene. Med få unntak har vi erfart at det er samsvar mellom eierandel og styresammensetningen. Du kan derfor gå ut fra at det offentlige samlet har kontroll i virksomhetens øverste organ.

Ta en telefon til styreleder eller direktøren for virksomheten og forklar at du ønsker innsyn i virksomhetens postlister og styredokumenter fordi offentleglova er forandra. Send så et brev der du forklarer bakgrunnen for henvendelsen.

Spør så om virksomheten har en eierandel som gir mer enn halvparten av stemmene i det øverste organet i virksomheten. Dette vil også komme fram fra aksjeboka som er tilgjengelig hos den aktuelle virksomheten.

Våre erfaringer er at en trenger ikke å avklare om alle punktene i offentleglova er oppfylte for å få

innsyn. Flere av virksomhetene vi har fått innsyn i har gitt oss dokumentinnsyn uten at dette er avklart.

På grunn av manglende innsikt i offentleglova hos disse selskapene, kan det være lurt å informere om at offentleglova gir hjemmel til å nekte å gi innsyn i hele eller deler av dokumenter, f.eks når det gjelder lovbestemt taushetsplikt. For mange ledere i virksomheter tror at alle dokumenter er offentlige, dersom de skal rette seg etter offentleglova.

4.

Dersom du får et positiv svar så be om å få kopi av postjournalen. Den vil normalt også inneholde styredokumenter, men be eksplisitt om kopi av de siste styredokumentene.

5.

Dersom en møter skepsis eller motstand, bør en følge opp brevet med en telefonsamtale der en minner virksomheten om at de må forholde seg til en tidsfrist. Dersom det ikke kommer noe svar i løpet av en ukes tid, bør en klage dette inn til Fylkesmannen eller det aktuelle departementet med et nytt brev (se klagemåle på offentlighet.no).

6.

Så snart en har åpnet et selskap bør en be om at redaksjonen får tilsendt postlister og styredokumenter fortløpende.

Slik sjekker du din kommune

...på 1-2-3

Fra ”Operasjon døråpner”

Møre og Romsdal redaktørforening

Bakgrunn: Offentlighetsloven

§ 2. Verkeområdet til lova

Lova gjeld for

- a) staten, fylkeskommunane og kommunane,
- b) andre rettssubjekt i saker der dei gjer enkeltvedtak eller utferdar forskrift,
- c) sjølvstendige rettssubjekt der stat, fylkeskommune eller kommune direkte eller indirekte har ein eigardel som gir meir enn halvparten av røystene i det øvste organet i rettssubjektet, og
- d) sjølvstendige rettssubjekt der stat, fylkeskommune eller kommune direkte eller indirekte har rett til å velje meir enn halvparten av medlemmene med røysterett i det øvste organet i rettssubjektet.

Bokstavane c og d gjeld ikkje rettssubjekt som hovudsakleg driv næring i direkte konkurranse med og på same vilkår som private. For verksemdar som etter offentlig oppkjøp eller liknande kjem inn under bokstavane c eller d, gjeld lova frå og med fjerde månadeskriftet etter den månaden dei vilkåra vart oppfylte.

Kongen kan gi forskrift om at lova ikkje skal gjelde for sjølvstendige rettssubjekt eller for visse dokument hos sjølvstendige rettssubjekt som er omfatta av første ledd bokstavane c eller d, dersom det må reknast som nødvendig ut frå omsynet til arten av verksemda, konkurransesituasjonen eller andre særlege tilhøve. Det same gjeld dersom det gjeld unntak frå innsynsretten for det alt vesentlege av dokumenta til verksemda og særlege tungtvegande omsyn tilseier det. Kongen kan gi forskrift om at lova heilt eller delvis skal gjelde for sjølvstendige rettssubjekt som er knytte til stat eller kommune utan å oppfylle vilkåra i første ledd bokstav c eller d, eller som er unntakne etter første ledd andre punktum.

Lova gjeld ikkje for Stortinget, Riksrevisjonen, Stortingets ombodsmann for forvaltninga og andre organ for Stortinget.

Lova gjeld ikkje for gjeremål som domstolane har etter rettsstellovene. Lova gjeld heller ikkje for gjeremål som andre organ har etter rettsstellovene i eigenskap av rettsstellorgan. Lova gjeld dessutan ikkje for gjeremål som politiet og påtalemakta har etter straffeprosessloven. Kongen kan gi forskrifter om kva lover som skal reknast som rettsstellover, og om at enkelte gjeremål etter rettsstellovene likevel skal vere omfatta av lova.

Lova gjeld for Svalbard dersom ikkje anna blir fastsett av Kongen.

Føresegnene i § 6, § 7 andre ledd, § 8 tredje ledd andre punktum og fjerde og femte ledd og § 30 første ledd tredje punktum og andre ledd gjeld uavhengig av føresegnene i paragrafen her for alle verksemdar som er omfatta av EØS-avtalen vedlegg XI nr. 5k (direktiv 2003/98/EF) om vidarebruk av informasjon frå offentlig sektor.

[Første](#) | [Førrige](#) | [Neste](#)

www.purehelp.no er inngangen

The screenshot shows the Purehelp website interface. At the top, there's a navigation bar with various menu items like 'Fosiden', 'Firma-person', 'Styre-rolle', etc. Below that, the main content area is titled 'Sunndal Kommune' and 'Firmapresentasjon'. It features a 'Markedsinformasjon' section with details like Org nr: 964 981 604, and a 'Juridisk informasjon' section with details like Kunngjøring: Alle kunngjøring, Kapteklendinger. There are also sections for 'Funksjoner' and 'Kart'.

Vi bruker Sunndal kommune som eksempel

Andre mulige kilder:
• Statistisk Sentralbyrå
• Enhetsregisteret
• bizweb.no
• ravninfo.com

Omfattet av offentlighetsloven?

- Minst 50 prosent
- Eller retten til å utpeke minst halvparten
- Og forbeholdet om konkurranse

Scroll til "Eierposter andre selskaper:"

(PS: I denne eksempelet ser vi Sunndal kommunes eierandeler)

Tommelfingerregel:
Er selskapet mer enn 50 % offentlig eid, kan det være omfattet av [offentlighetsloven](#) – noe som kan bety at vi har krav på innsyn.

Eierposter andre selskaper:	
Firmanavn:	Andel Aksjer: (%)
Sunndal Kommune Plan-, Miljø- Og Næringsstenesten	100.00%
Samspleis AS	10.98%
AS Sunndal Fjellheis	96.00%
Sunndal Næringselskap AS	50.50%
Trollheimstunnele AS	23.67%
Sunndal Energi Kf	100.00%
Trollheim Vekst AS	5.70%
Sunndal Kommune Grunnskolestenesten	100.00%
Sunndal Kommune Pleie- Og Omsorgstenesten	100.00%
Sunndal Kommune Kulturtjenesten	100.00%
Sunndal Kommune Kommunale Tekniske Tjenester	100.00%
Sunndal Kommune Sentraladministrasjon	100.00%
Sunndalsøra Kino	100.00%
Pedagogisk-Psykologisk Tjeneste For Sunndal Tingvoll Og Nesset	100.00%
Aursjøvegen AS	33.33%
Sunndal Næringsseidom AS	18.00%
Interkommunalt Arkiv For Mere Og Romsdal Iks	2.30%
Kristiansund Og Nordmøre Havn Iks	9.00%
Sunndal Kulturfestival AS	33.33%
Destinasjon Kristiansund Og Nordmøre AS	4.90%
Trollheimslab AS	6.00%
Sunndal Kommune Barnehagetjenesten	100.00%
Sunndal Kommune Helsestenesten	100.00%
Sunndal Kommune Sosial- Og Barnevernstjenesten	100.00%
Akvainvest Mere Og Romsdal AS	95.00%
Krisesenteret For Molde Og Omgegn Iks	10.50%

Eksempel på offentlig majoritetseie

Ikke la deg lure!

Eierposter andre selskaper:	
Firmanavn:	Andel Aksjer: (%)
Sunndal Kommune Plan-, Miljø- Og Næringsstenesten	100.00%
Samspleis AS	10.98%
AS Sunndal Fjellheis	96.00%
Sunndal Næringselskap AS	50.50%
Trollheimstunnele AS	23.67%
Sunndal Energi Kf	100.00%
Trollheim Vekst AS	5.70%
Sunndal Kommune Grunnskolestenesten	100.00%
Sunndal Kommune Pleie- Og Omsorgstenesten	100.00%
Sunndal Kommune Kulturtjenesten	100.00%
Sunndal Kommune Kommunale Tekniske Tjenester	100.00%
Sunndal Kommune Sentraladministrasjon	100.00%
Sunndalsøra Kino	100.00%
Pedagogisk-Psykologisk Tjeneste For Sunndal Tingvoll Og Nesset	100.00%
Aursjøvegen AS	33.33%
Sunndal Næringsseidom AS	18.00%
Interkommunalt Arkiv For Mere Og Romsdal Iks	2.30%
Kristiansund Og Nordmøre Havn Iks	9.00%
Sunndal Kulturfestival AS	33.33%
Destinasjon Kristiansund Og Nordmøre AS	4.90%
Trollheimslab AS	6.00%
Sunndal Kommune Barnehagetjenesten	100.00%
Sunndal Kommune Helsestenesten	100.00%
Sunndal Kommune Sosial- Og Barnevernstjenesten	100.00%
Akvainvest Mere Og Romsdal AS	95.00%
Krisesenteret For Molde Og Omgegn Iks	10.50%

Klikk deg inn på [Trollheim Vekst AS](#). Selv om Sunndal kommune bare har en eierandel på 5,7 %, har det offentlige majoritetseierskap.

Aksjonærer:	
Firmanavn:	Andel Aksjer: (%)
Sunndal Kommune	47.20%
Mere Og Romsdal Fylkeskommune	37.70%
Sunndal Kommune	5.70%

90,6 % !!!

Klikk deg inn på [Aursjøvegen AS](#). Selv om Sunndal kommune bare eier 33,3 %, har det offentlige majoritetseierskap.

Aksjonærer:	
Firmanavn:	Andel Aksjer: (%)
Nesset Kommune	33.33%
Statkraft Sf	33.33%
Sunndal Kommune	33.33%

100 % !!!

Alternativ: SSB har en stor oversikt

- Klikk deg inn på [denne linken](#)
- I venstre marg: Klikk på "Veiledninger, kodelister og rapporter (regneark)"
- Klikk "Sektorlister" (nede på siden).
- I Exceldokument: Velg linken "Kommunal forretningsdrift (660) og Kommunalt eide foretak(680)"
- Nå kan du sortere etter kommunenummer for å få frem alle foretakene i ditt fylke. (Kommuner i Møre og Romsdal begynner med 15)

Stiftelser

- Be Fylkesmannen om lister
- Lotteri og Stiftelsestilsynet
- Til inspirasjon: Fylkesmannen i Møre og Romsdal ga oss oversikt over 375 stiftelser

Når du har kartlagt: Be om innsyn

- Henvis til [Offentlighetslovens §1 og §2](#) der det framgår at loven gjelder for det aktuelle selskapet
- Med bakgrunn i dette:
 - Krev å få innsyn i postlister
 - Lag rutiner for jevnlig sjekk
- Viktige spørsmål:
 - Meiner de at selskapet kjem inn under offentleglova?
 - Har de postliste? Korleis kan media få tak i den eventuelt?
 - Kva med styrepapir/innkalling til styremøte? Kva rutinar har de eventuelt for utsending/kunngjering av dette til media?
- [Eks. på krav om innsyn](#)
- [Eks. på klage på avslag](#)
- NB: www.offentlighet.no

Viktig om klager

- [Link til Offentlighetslovens § 32. Klage](#)
- Kort oppsummert står det:
 - *Nærmeste overordnet* forvaltningsorgan er klageinstans
 - Fylkesmannen er *klageinstans* for vedtak i kommunalt eller fylkeskommunalt organ
 - Femdagersfrist: ”Dersom den som har kravd innsyn, ikkje har fått svar *innan fem arbeidsdagar* etter at organet mottok kravet, skal dette reknast som eit avslag som kan påklagast etter første ledd.”

Vedlegg 5.1: Av Nils E. Øy, Norsk Redaktørforening

Vedlegg nr 5.1. Av Nils E. Øy. Norsk Redaktørforening. 2011-01-21

Dokumentinnsyn og møteoffentlighet i private rettssubjekter og i interkommunale organer

Dette notatet redegjør for hvilke regler som gjelder for innsynsrett i dokumenter i interkommunale organer, herunder også selvstendige rettssubjekt, (dokumentoffentlighet) og for retten til å være til stede ved møter i folkevalgte kommunale og interkommunale organer (møteoffentlighet). I forbindelse med reglene om dokumentinnsyn behandles også enkelte regler som gjelder journalplikt og innsyn i journaler.

Notatet er skrevet i forbindelse med start av et prosjekt for åpning av dørene i offentlige selskaper og interkommunale organer, i regi av Møre og Romsdal Redaktørforening.

1. Dokumentoffentlighet eller dokumentinnsyn – offentleglova

I det følgende omtales retten til innsyn i dokumenter med begrepet *dokumentinnsyn*, som passer bedre til undertittelen i den nye loven: Lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentleglova).

Loven gjelder for alle forvaltningsorgan for stat, fylke og kommune, herunder også en del interkommunale institusjoner og dessuten for øvrige offentlige virksomheter (selvstendige rettssubjekter¹) der det offentlige har avgjørende innflytelse i det øverste organ og virksomheten ikke har en overvekt av konkurranse med private.

Vurderingen av om selvstendige rettssubjekter faller innenfor lovens virkeområde skjer i to trinn:

¹ Selvstendige rettssubjekter er virksomheter som er privatrettslig organisert, i motsetning til et forvaltningsorgan som enten er bestemt opprettet i eller med hjemmel i lov, som Grunnloven, kommuneloven etc.

Første trinn er å avgjøre om den samlede offentlige innflytelse tilfredsstillende kravene i loven: Etter §2 første avsnitt bokstav c er det spørsmål om den samlede offentlige eierandel er så stor at den utgjør mer enn halvparten av antall tellende stemmer ved beslutninger i virksomhetens øverste organ. Øverste organ er som oftest i slike tilfeller generalforsamling. Det er altså snakk om å telle antall aksjer med stemmerett i generalforsamling i selskapet. Gjelder det stemmerettsbegrensninger, må det tas hensyn til det. Etter §2 første avsnitt bokstav d er kravet at det offentlige har rett til å utpeke mer enn halvparten av medlemmer med stemmerett i det øverste organ. Her tenkes det for eksempel på stiftelser og lignende, men det kan også være annen virksomhet der det i virksomhetsavtale eller annet er fastlagt hvem som skal utpeke styremedlemmer. Når det er tale om ”det offentlige” her, så snakker vi om den samlede offentlige innflytelse hos stat, fylke og kommune til sammen.

Andre trinn i denne vurderingen er om virksomheten drives i konkurranse med private, og på samme vilkår som private. Når det gjelder eksempler på slik vurdering viser jeg til Sivilombudsmannens behandling av spørsmålet om Karmsund havnevesen IKS ville falle innenfor eller utenfor loven. Du finner [ombudsmannens uttalelse her](#).

En virksomhet som har i praksis har monopol driver ikke i konkurranse, det gjelder eksempelvis ofte offentlige bompengeselskap.

1.1. Dokumentinnsyn i selskaper, stiftelser mm

Har man kommet fram til at offentleglova gjelder for det private rettssubjektet, som da gjerne er selskap² i en eller annen form, vil offentleglova gjelde i hovedsak som for alle andre organ etter loven, men med et noen viktige unntak:

Det gjelder *for det første* at plikt til å føre journal etter arkivloven med forskrifter³ for selvstendige rettssubjekter, gjelder bare etter §§ 2-6 og 2-7 i arkivforskriften. Disse

² Selskapsformer som er aktuelle er AS (aksjeselskap) eller ASA (allmennaksjeselskap), ANS (ansvarlig selskap med udelt deltakeransvar), BA (andelslag med begrenset ansvar), DA (ansvarlig selskap med delt deltakeransvar), IKS (interkommunalt selskap), KS (kommandittselskap), NUF (Norskregistrert Utenlandsk Foretak, stiftet i annet land, med filial i Norge) eller Stiftelse. Staten har dessuten en egen selskapsform i tillegg, som kalles statsforetak (SF).

virksomhetene har normalt ikke generell arkivplikt og avleveringsplikt eller andre plikter etter arkivloven. *For det andre* gjelder den sær-regel for slike virksomheter som kommer inn under loven etter reglene i §2 første avsnitt bokstavene c og d, og ikke var omfattet av offentleglova av 1970, at journalplikten⁴ og innsynsretten først gjelder for dokumenter opprettet eller innkommet etter at offentleglova trådte i kraft 1.1.2009. Loven gjelder for virksomhetene fra dette tidspunkt, selv om de skulle hevde at de ikke er omfattet av loven og det først senere blir fastslått at loven gjelder for virksomheten *For det tredje* sier loven at virksomheter som kommer inn under loven senere (ved oppkjøp og lignende) gjelder innsyn først fra og med det fjerde månedsskiftet etter den måneden da vilkårene i loven ble oppfylt⁵. Se for øvrig nærmere om journalplikter i pkt 1.3.

Selskapsformer

De vanligste former for selvstendige rettssubjekt der det offentlige kan ha avgjørende innflytelse, er *aksjeselskaper* (AS eller ASA), *interkommunale selskaper* organisert etter egen lov om interkommunale selskaper⁶ (IKS) og *stiftelser* (se også note 2 om selskapsformer). Kommunale foretak (KF) eller fylkeskommunale foretak (FKF) opprettet etter §11 i kommuneloven er ikke selvstendige rettssubjekt, men regnes som en del av kommunen ettersom de er opprettet med hjemmel i kommuneloven. Foretakene er likevel selvstendige, egne organ i forhold til offentleglova. Utveksling av dokumenter mellom kommunens sentraladministrasjon og foretakene (eller mellom andre kommunale virksomheter som er selvstendige rettssubjekt og går inn under loven) kan derfor ikke unntas som interne etter offentleglova §14 jf §16.

Eksempler på avgjørelser om at private rettssubjekter faller inn under eller utenfor loven, har vi flere av:

2011-01-10 – Sunnhordland Kraftlag AS – JA – Fylkesmannen i Hordaland

2010-12-10 – Haugaland Kraft AS – NEI – Fylkesmannen i Rogaland

2010-12-07 – Eidsiva Energi AS – JA – Fylkesmannen i Hedmark

2010-11-08 – Troms Kraft AS – NEI – Troms Kraft Nett AS – JA – FM Troms

2010-07-30 – Tussa Kraft AS – JA – Fylkesmannen i MogR

³ Offentleglova § 10 *Plikt til å føre journal*

⁴ Offentleglova §33 andre avsnitt.

⁵ Offentleglova §2 første avsnitt tredje setning.

⁶ Lov av 29. januar 1999 nr 6.

2010-07-07 – Nordmøre Energi AS – JA – Fylkesmannen i MogR

2010-05-21 - Bergen Kino AS – JA – Fylkesmannen i Hordaland

2010-03-26 – Kristiansand Kino AS – JA – Fylkesmannen i Vest-Agder

2010-02-02 – Tafjord Kraft AS – JA – Fylkesmannen i MogR

2010-02-02 – Vestavind Offshore AS – NEI – Fylkesmannen i SogR

2010-01-26 – Helgelandskraft AS –NEI – Fylkesmannen i Nordland

2010-01-18 – Karmsund Havnevesen IKS – JA – Sivilombudsmannen

2009-09-03 – Hardangerbrua AS – JA – Fylkesmannen i Hordaland

2009-03-04 – Oslo Kino AS – NEI – Fylkesmannen i Oslo og Akershus

2008-10-13 – Renovasjonsselskapet GLØR IKS – Fylkesmannen i Oppland

En oppdatert liste finner du på www.offentlighet.no – klikk på dokumentoffentlighet og videre på Innsyn i selskaper og stiftelser for å lese begrunnelsene.

1.2. Dokumentinnsyn i interkommunale virksomheter

Interkommunale virksomheter kan organiseres på flere måter, men som hovedregel vil offentleglova gjelde i alle tilfeller der virksomheten ikke er organisert som selvstendig rettssubjekt (selskap eller stiftelse).

Slikt samarbeid vil da normalt være inngått etter kommunelovens §27 om interkommunalt og fylkeskommunalt samarbeid, eller §28 a-k om vertskommunesamarbeid. Når dette organiseres formelt med egne vedtekter eller statutter (det skal etter §28e inngås en samarbeidsavtale for vertskommunesamarbeid), så vil slike virksomheter være egne organ etter offentleglova.

Eksempler på slike samarbeidsorgan er

- Molde, Aukra og Midsund kommuner har organisert felles PP-tjeneste for de tre kommunene etter kommuneloven §28b, med Molde kommune som verftskommune
- *Felles regnskaps- og faktureringskontor som Eide kommune og Fræna kommune har etablert, med Eide kommune er verftskommune. Avdelingen har ansvar for regnskapsføring, utfakturering og innfordring for begge kommunene.*
- Det interkommunale samarbeidsorgan for vern mot akutt forurensning i Indre Oslofjord-regionen. I vedtektene §1 heter det at samarbeidet er organisert i medhold av lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) av 25. september 1992 § 27 om interkommunalt og interfylkeskommunalt samarbeid, og lov av 13. mars 1981 nr. 6 om

vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) med endringer senest ved lov av 11. juni 1993 nr. 107.

Mange slike samarbeidsprosjekt blir også organisert etter lov om interkommunale selskaper og får da selskapsforkortelsen IKS – og blir i denne terminologien et selvstendig rettssubjekt. Offentleglova forutsetter da at det skal prøves etter lovens §2 om selskapet faller innenfor eller utenfor loven. Ettersom alle IKS-selskaper eies fullt ut av kommuner og/eller fylkeskommuner, er utgangspunkt at selskapene faller innenfor – med mindre de driver virksomhet i konkurranse med private og på samme vilkår som private. I Ot.prp.nr 53 (1997-98) om lov om interkommunale selskaper uttalte departementet at for selskaper som driver forvaltningsvirksomhet gjør hensynene bak offentlighetsprinsippet seg gjeldende fullt ut, og at ”interkommunale selskaper som ikke driver ren næringsvirksomhet vil i stor utstrekning være omfattet av offentleglova”.

Til hjelp i argumentasjon for åpenhet i tvilstilfeller på dette området, kan det være nyttig å hente følgende avsnitt fra et brev daværende kommunalminister Magnhild Meltveit Kleppa sendte til alle kommuner 28. november 2008, i forbindelse med at nye offentleglova skulle tre i kraft fra 1.1.2009:

”Den nye offentleglova vil gjelda for mange selskap som driv med renovasjon, kommunal revisjon, IKT (innkjøp/drift), brannvern, energiveksemnd, vassverk, legevakt, krisesenter, miljøretta helsevern, hamneverksemd, bibliotek, arkiv og kollektivtransport.”

Blant regionråd og utviklingsselskaper i Møre og Romsdal ser vi eksempler både på samarbeid etter §27 i kommuneloven og på IKS-selskaper på dette området.

Når det gjelder Ålesundregionens Utviklingsselskap (ÅRU), så kaller de seg regionråd og samarbeidsorgan for kommunene på Sunnmøre. ÅRU er i en av informasjonstjeneste på nettet kalt for interkommunalt selskap (IKS), men dette stemmer åpenbart ikke. De er ikke registrert som IKS i Brønnøysund-registrene og kaller seg heller ikke IKS i sine årsberetninger. Vi kan altså fastslå at ÅRU er interkommunalt samarbeid etter kommuneloven §27 og at selskapet er et eget organ i offentleglovas betydning – både etter gammel og ny lov.

Tilsvarende vurdering gjelder for ROR (Romsdal Regionråd), som oppgir at sekretariatet ligger hos det private Molde Næringsforum. I sterkt samarbeid med ROR finner vi et selskap organisert som IKS; nemlig GassROR IKS. Det er et samarbeid mellom Aukra kommune, Eide kommune, Midsund kommune, Molde kommune, Fræna kommune og M&R Fylke og for dette selskapet må det skje en vurdering etter offentleglova §2 første avsnitt bokstav c. Sekretariatet for GassROR er lagt til Aukra kommune.

På Nordmøre er det OrkIdé som er regionråd og samarbeidsorgan for en del fellesprosjekter, med litt varierende deltakelse fra de 11 deltakerkommunene. Det er Nordmøre Næringsråd som ivaretar sekretariattjenestene for OrkIdé.

En rask vurdering er at offentleglova gjelder for alle disse virksomhetene, inklusive GassROR IKS. I Enhetsregisteret i Brønnøysund er det registrert ytterligere 16 IKS-selskap i Møre og Romsdal, som blant annet gjelder flere renholdsverk, havneselskap, revisjonsselskap, arkiv, vannverk og kontrollutvalgssekretariat. Jeg vil tro at det er få av disse som etter vurdering opp mot offentleglova §2 vil falle utenfor.

1.3. Journalføringspliktene – om én journal og om internett

Som nevnt ovenfor er det §10 i offentleglova som pålegger journalføringsplikt på offentlige virksomheter som går inn under offentleglova. Journalføringsplikten er mer omfattende – og omfatter også arkivplikt – for tradisjonelle forvaltningsorgan. For disse gjelder også arkivloven, med plikt til avlevering av arkiv til Arkivverket – men i kommunene er det kommune selv som har arkivansvaret. Som oftest organiseres det av flere kommuner i felleskap, og ofte på fylkesbasis. I Møre og Romsdal har vi ”Interkommunalt arkiv for Møre og Romsdal IKS” med base i Ålesund.

For selvstendige rettssubjekter som kommer inn under offentleglova etter bestemmelsene i §2 første avsnitt bokstav c og d, gjelder bare journal-forpliktelsene etter §§ 2-6 og 2-7 i arkivinstruksen, og ikke arkivloven og arkivinstruksen for øvrig. Ut over det som står om hva som skal føres og hvordan, har de selvstendige rettssubjektene dessuten en plikt til å oppbevare journalene for fremtiden. I tillegg gjelder altså særlige regler for tidspunkt for innsynsrett og plikt til journalføring, som er behandlet ovenfor under 1.2.

Som hovedregel én journal

Et organ eller en virksomhet som går inn under loven skal i utgangspunktet føre bare én journal. Denne journalen vil så eksistere i minst tre ”utgaver”:

For det første er det den fullstendige originale journal som organet selv bruker og som inneholder alle opplysninger.

For det andre er det den journalutgaven som allmennheten skal ha innsyn i. Denne utgaven vil være tilgjengelig på dataskjerm eller papir på virksomhetens kontor. Her vil en del data være med som ikke er tillatt å ta med i journaler som tilgjengeliggjøres på Internett.

Den tredje utgaven av journalen vil være den som eventuelt tilgjengeliggjøres på Internett, og der enda flere opplysninger skal sladdes, av hensyn til personvernet. Det gjelder for eksempel fødselsnummer og opplysninger om lønn og godtgjørelser til personer, med mindre det gjelder personer i ledende stilling, samt opplysninger som defineres som sensitive etter personopplysningsloven § 2.8, nemlig a) rasemessig eller etnisk bakgrunn, eller politisk, filosofisk eller religiøs oppfatning, b) at en person har vært mistenkt, siktet, tiltalt eller dømt for en straffbar handling, c) helseforhold, d) seksuelle forhold og e) medlemskap i fagforeninger.

Det er ikke ulovlig å føre flere journaler, men det er føringer for at det bør være bare én elektronisk journal i et organ. I visse tilfeller er det lov og anbefalt å føre flere, og til dels hemmelig journaler. Dette følger først og fremst av beskyttelsesinstruksen, og dessuten av Sikkerhetsinstruksen dersom graderte saker føres i papirjournal. Disse reglene har liten betydning for kommuner og fylkeskommuner. Derimot er det tilfeller av at kommuner fører separate klientjournaler.

Et hvert organ etter loven har plikt til å oppgi hvor mange og hva slags forskjellige journaler man fører.

Journaler på Internett

I tillegg til det som er nevnt foran om opplysninger som ikke skal tas med i journaler som gjøres tilgjengelig på Internett, gjelder også en spesiell regel av stor betydning for allmennhetens bruk av journaler. Det gjelder kravet i tredje avsnitt i offentlegforskrifta § 7, som lyder slik:

”Organ som gjer dokument tilgjengeleg for ålmenta på Internett, skal opplyse kva for kriterium som ligg til grunn for utvalet av dokument.”

Dette betyr at dersom Ålesund kommune legger ut en postjournal/postliste som ikke er fullstendig eller ikke dekker hele kommunens virksomhet, så må kommunen redegjøre for dette eller svare på hvilke kriterier som er brukt for utvalg av dokumenter eller journaler på nett. I følge hjemmesiden til Molde kommune kan de se ut som de har flere journaler. Teksten på hjemmesiden lyder slik: ”Flere enheter i kommunen benytter fagsystemer som også genererer postjournaler. Kontakt gjeldende administrativ enhet dersom du har spørsmål om andre postjournaler.”

Se ellers §7 og §9 i offentlegforskrifta for flere detaljer om journaler på nett.

2. Møteoffentlighet i kommunale og interkommunale organer

Reglene om åpne dører i folkevalgte organ i kommunene og i interkommunale organer står i kommuneloven §31, og lyder slik etter siste lovendring høsten 2010 og som skal tre i kraft 1. juli 2011:

§ 31 Møteoffentlighet

1. Enhver har rett til å overvære møtene i folkevalgte organer.
2. Et folkevalgt organ skal vedta å lukke et møte når det foreligger lovbestemt taushetsplikt.
3. Et folkevalgt organ skal vedta å lukke et møte når det skal behandle en sak som angår en arbeidstakers tjenstlige forhold.
4. Et folkevalgt organ kan vedta å lukke et møte når hensynet til personvern krever det.
5. Et folkevalgt organ kan vedta å lukke et møte når hensynet til tungtveiende offentlige interesser tilsier det, og det vil komme fram opplysninger i møtet som kunne ha vært unntatt offentlig innsyn etter lov 19. mai 2006 nr. 16 (offentleglova) dersom de hadde stått i et dokument.

I tillegg ble det samtidig vedtatt følgende nye prosedyreregler i ny § 31a:

§ 31 a Prosedyreregler mv.

1. Hvis møtelederen eller vedkommende organ krever det, skal debatten om lukking av et møte holdes i lukket møte. Avstemningen skal skje i åpent møte.
2. Møtelederen skal etter anmodning gi tillatelse til å gjøre opptak av eller overføre lyd eller bilde fra åpne møter, såfremt dette ikke virker forstyrrende på gjennomføringen av møtet.
3. Kommunerådet eller fylkesrådet bestemmer selv om deres møter skal være åpne, såfremt § 31 ikke er til hinder for åpenhet.

Spørsmålet for oss er dessuten hvordan prinsippet om åpne dører i folkevalgte organer i kommunene og fylkeskommunene slår inn på interkommunale organer. Hovedreglene om hvilke organer lovbestemmelsene i kapittel 6 i kommuneloven omfatter, står i kommuneloven §29:

Bestemmelsene gjelder for

- a) kommunestyre og fylkesting

- b) formannskap og fylkesutvalg
- c) faste utvalg
- d) kommunestyrekomiteer og fylkestingskomiteer
- e) kommunedelsutvalg
- f) kommuneråd og fylkesråd (i kommuner med parlamentarisk modell)
- g) kommunale eller fylkeskommunale nemnder opprettet i medhold av andre lover
- h) kontrollutvalg, dersom utvalget selv bestemmer det
- i) og bestemmelsene gjelder også for andre folkevalgte organer, så langt kommunestyret, fylkestinget eller oppnevningsorganet ikke bestemmer noe annet.

Kommunale og fylkeskommunale foretak og interkommunale selskaper

I lovbestemmelser står også følgende om hvilke virksomheter som saksbehandlingsreglene i kommuneloven ikke gjelder for:

- kommunale eller fylkeskommunale foretak (KF og FKF)
- interkommunale selskaper (IKS)

Det kan likevel bestemmes i vedtektene for slike selskaper at reglene skal gjelde, helt eller delvis. For kommunale og fylkeskommunale foretak står adgangen for kommunestyre og fylkesting til å bestemme at foretakenes styremøter skal være åpne, i kommuneloven §68 nr 5.

Interkommunale virksomheter etter kommuneloven

I lovproposisjon nr 162 L (2009-2010) om endringer i kommuneloven er følgende uttalt om fellesorganer som ikke er selskaper, og som er omfattet av bestemmelsen om åpne dører (det som er fremhevet med fet skrift gjelder interkommunale organ, og uthevelsene er gjort av meg):

”Det same gjeld for ei felles nemnd i eit vertskommunesamarbeid etter kommuneloven § 28g nr. 1. Også partssamansette utval etter kommuneloven § 25 nr. 4 er i utgangspunktet omfatta av regelen.

I tillegg går det fram av § 29 nr. 3 at føresegnene i kapitlet også gjeld for «andre folkevalgte organer», så lenge kommunestyret, fylkestinget eller oppnemningsorganet ikkje bestemmer noko anna. Dette kan til dømes vere styre for kommunale institusjonar eller liknande, komitear og styre for leiinga av delar av den kommunale eller fylkeskommunale verksemda. **Føresegnene gjeld òg for interkommunale styre etter kommuneloven § 27**, og dei vil bli brukte på kommunale organ som har oppgåver etter særlovgivinga, **til dømes styre for interkommunalt plansamarbeid som er oppretta med heimel i plan- og bygningslova kapittel 9.** Det er lagt til grunn at reint administrative utgreiingsutval som er sette ned av administrasjonen som eit ledd i arbeidet deira, og andre interne administrative arbeidsgrupper fell utanom kapittel 6.

Utgreiinga ovanfor, om kva som utgjer «andre folkevalgte organer», er ikkje uttømmende. Det er lagt til grunn at til dømes mellombelse utgreiingsorgan og ulike ad hoc-utval som er sette saman av medlemmer frå både administrasjonen og eit folkevalt organ, også kan

utgjere eit folkevalt organ. Om eit organ fell innanfor § 29 nr. 3 eller ikkje, vil derfor vere avhengig av ei konkret vurdering. Ein må i denne vurderinga mellom anna sjå på kven som har peikt ut det aktuelle organet, kven som sit i det, og kva oppgåver det har. Det er likevel klart at ein ikkje kan sjå bort frå møteregeleane i lova ved å flytte realitetshandsaminga av saka til eit «formøte», eit «felles gruppemøte» for alle partia som deltek, eit «seminar», eit «orienteringsmøte» eller liknande, for deretter å gjere det formelle vedtaket i eit ordinært ope møte.

Utgangspunktet i § 29 nr. 3 er som vist at sakshandsamingsreglane i kapittel 6 også gjeld for andre folkevalde organ, såframt kommunestyret, fylkestinget eller oppnemningsorganet «ikke bestemmer noe annet». Det inneber at det organet som fastset reglementet for organet det gjeld, er gitt fullmakt til å gjere unntak frå føresegnene i kapitlet. I slike tilfelle vil dei avvikande reglane gå føre kommuneloven. Når det ikkje er fastsett slike reglar, skal dei alminnelege reglane i kapittel 6 brukast fullt ut.

Det er likevel gjort eit eksplisitt unntak frå dette høvet til å gi fullmakt. Det følgjer av 29 nr. 3 andre punktum at det ikkje kan gjerast unntak frå § 36, § 37, § 38 a.

I tillegg til desse unntaka går ein ut frå at oppnemningsorganet heller ikkje har høve til å gjere unntak frå det ein må sjå på som heilt grunnleggjande sakshandsamingsreglar, som til dømes møteprinsippet.

Høvet til å fråvike reglane i kapittel 6 for «andre folkevalgte organer» gjeld for komitear og styre for interkommunalt eller interfylkeskommunalt samarbeid eller liknande. Høvet til å gi særlege reglar er grunnlagt i den store fridommen kommunane og fylkeskommunane har når det gjeld å setje saman og leggje oppgåver til desse organa. Kommunelovutvalet viste til at for nokre styre vil reglane om opne møte og den formelle møteavviklinga kunne passe dårleg, fordi organet har ei samansetjing og ein funksjon som er utprega administrativ, fordi det har karakter av å vere eit samarbeids- eller forhandlingsorgan, eller fordi det har utprega forretningmessige oppgåver.

Som det har fremgått ovenfor er få reglar som er absolutte når det gjelde møteoffentlighet, bortsett fra at prinsippet om åpne møter gjelder for de fleste tradisjonelle folkevalgte organer i kommunen, og at prinsippet ikke gjelder for aksjeselskapers organ. Mellom disse to ytterpunktene vil løysningene variere, avhengig av organisering og virksomhetens formål og innhold. Det betyr at spørsmålet må avgjøres konkret for den enkelte virksomhet, og det vil som oftest være nødvendig å skaffe seg virksomhetens vedtekter, statutter selskapsavtale, eller det vedtak som ligger til grunn for opprettelsen av virksomheten.

Samkommuner

Samkommune er et forpliktende samarbeid inngått mellom to eller flere kommuner. Denne samarbeidsformen ble tillatt som forsøksordning etter forsøksloven av 1992 (maks 6 år). Fra 2010 finnes det to samkommuner i Norge, begge i Nord-Trøndelag. Innherred samkommune er et

forpliktende og langsiktig samarbeid mellom kommunene Levanger og Verdal. For tiden er ordfører i Verdal, Bjørn Iversen, også ordfører i samkommunen, og rådmann i Levanger, Ola Stene, er administrasjonssjef i samkommunen. Midtre Namdal samkommune består på samme måte av kommunene Namsos, Namdalseid, Fosnes og Overhalla.

Forslag om lovfesting av ny modell for interkommunalt samarbeid i form av en samkommune var på høring i 2010. Samkommunemodellen er tiltenkt interkommunale samarbeid mellom flere kommuner, om et bredt spekter av oppgaver/tjenester innenfor kommunenes lovpålagte oppgaver. Forslaget er nå til vurdering i Kommunaldepartementet.

3. Oppsummering - eksempler og oversikt

Nedenfor forsøker jeg å gi flere konkrete eksempler og å oppsummere i en tabell-oversikt:

- *Kommunale og fylkeskommunale foretak etter kommuneloven §11:*

Det finnes bare *kommunale* foretak (KF) i Møre og Romsdal, og ingen fylkeskommunale foretak (FKF), i følge Enhetsregisteret i Brønnøysund. Det er 21 KF-selskaper registrert i fylket, som vist i listen nedenfor. Alle disse faller klart innenfor offentleglova, og de er alle å regne som egne organ i forhold til rådmannens administrasjon etter lovens §16.

- 1) Gurisenteret Smøla KF, Smøla
- 2) Ingebrigt Davik - Huset KF, Brattvåg
- 3) Kristiansund Kommunale Sundbåtvesen KF, Kristiansund
- 4) Molde Eiendom KF, Molde
- 5) Molde Folkebad KF, Molde
- 6) Molde Havnevesen KF, Molde
- 7) Molde Utleieboliger KF, Molde
- 8) Molde Vann og Avløp KF, Molde
- 9) Møre og Romsdal 110-sentral KF, Ålesund
- 10) Norddal Eigedomsselskap KF, Valldal
- 11) Rauma Kulturhus KF, Åndalsnes
- 12) Sande Næringsforum KF, Larsnes
- 13) Smølahallen KF, Smøla
- 14) Smøla Næringscenter KF, Smøla
- 15) Strandafjellet KF for Stranda kommune, Stranda
- 16) Stranda Hamnevesen KF, Stranda
- 17) Sunndal Energi KF, Sunndalsøra
- 18) Ulstein Eigedomsselskap KF, Ulsteinvik
- 19) Vanylven Vekst KF, Fiskå
- 20) Ålesund Brannvesen KF, Ålesund
- 21) Ålesund Kommunale Eiendom KF, Ålesund

Både Molde og Stranda har brukt KF-modellen til organisering av havn, i likhet med de aller fleste andre havner landet rundt. Noen få havner er organisert som kommunal bedrift og interkommunalt samarbeid, og noen få som interkommunalt selskap (IKS). Offentleglova vil gjelde for samtlige, med mulig unntak for enkelte IKS-selskap. I tilfellet Karmsund nevnt under punkt 1, konkluderte Sivilombudsmannen med at selskapet falt inn under offentliglova. I noen tilfeller er dette også slått fast i vedtekter eller selskapsavtale, som f.eks. i tilfellet Stavangerregionen Havn IKS⁷.

Om havnevirksomhetens folkevalgte organer, som representantskap og styre, har plikt til å følge kommunelovens regler om åpne dører, avhenger av organisasjonsformen. Der havnen er kommunal bedrift (ikke KF) eller interkommunalt samarbeid etter §27, skal kommuneloven følges. Mer usikkert er det hvis virksomheter er organisert som KF eller IKS, med mindre det er klart slått fast i vedtekter eller selskapsavtale. Kommunedepartementet uttalte i 2009, før nye havneloven trådte i kraft 1.1.2010, at havnestyrene normalt burde oppfattes som kommunal nemnd og dermed gå inn under møtereglene i kommuneloven. Dersom et havneselskap nekter å praktisere åpne møter bør dette tas opp direkte med Sivilombudsmannen.

Når det for øvrig gjelder møteoffentlighet for KF og FKF, er hovedregelen at kommunelovens §31 om åpne møter ikke gjelder, med mindre kommunestyre eller fylkesting har bestemt noe annet.

- *Interkommunalt samarbeid etter kommuneloven §27:*

Interkommunale friluftsråd, som det finnes omkring 20 av her i landet, er i all hovedsak organisert som samarbeid etter kommuneloven §27 og dermed vil reglene både for dokumentinnsyn og møteoffentlighet gjelde. Det eneste unntak mht organisasjonsform her, er friluftsrådet for Mandal og omegn som er et IKS. Både Ålesund og Omland friluftsråd og Romsdal og Nordmøre Friluftsråd er omfattet av begge regelverk.

Samarbeidsutvalget for Trollheimen landskapsvernområder, med medlemmer fra flere kommuner og fylkeskommunene i Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal, er interkommunalt samarbeid etter kommuneloven §27 og er omfattet av begge regelverk.

- *Administrativt vertskommunesamarbeid etter kommuneloven §28b:*

Denne type samarbeidsmodell er den vanligste utenom samarbeid etter §27 og IKS. Et eksempel er den felles barneverntjenesten for tre kommuner i Møre og Romsdal som er organisert som et

⁷ I selskapets vedtekter heter det i §11: ” Det interkommunale samarbeid skal følge slike rutiner og saksbehandlingsregler som følger av forvaltningsloven og offentliglova.”

administrativt vertskommunesamarbeid etter kommuneloven § 28 b, med Sunndal som vertskommune og kommunene Nesset og Tingvoll som samarbeidskommuner.

- *Interkommunalt samarbeid etter kommuneloven §28c (felles folkevalgt nemnd):*

Samarbeid etter denne bestemmelsen i kommuneloven ble først innført i loven i 2007 og kalles ”Vertskommunesamarbeid med felles folkevalgt nemnd”. I en undersøkelse fra NIBR⁸ publisert i 2010 er det opplyst at Møre og Romsdal har i alt 16 tilfeller av verstkommune-samarbeid, og derav det høyeste antall av vertskommune-samarbeid med felles nemnd (6 avtaler), men ingen av disse seks er nevnt konkret i undersøkelsen fordi kommunene ikke sendte inn avtaler slik de var bedt om. Undersøkelsen mener derfor at flere tilfeller av det som kalles slikt samarbeid, ikke er det, og jeg har ikke lyktes i å finne noe eksempel på ”interkommunalt samarbeid med felles folkevalgt nemnd”.

- *Interkommunalt selskap (IKS) etter IKS-loven:*

Interkommunale selskap vil oftest faller inn under offentleglova, men der virksomheten er hovedsakelig næringsdrift vil virksomheten kunne falle utenfor. I tilfellet Karmsund Havnevesen IKS nevnt under punkt 1 overnfor, konkluderte Sivilombudsmannen likevel med at selskapet falt inn under offentleglova. I noen tilfeller er dette også slått fast i vedtekter eller selskapsavtale, som f eks i tilfellet Stavangerregionen Havn IKS⁹. Som hovedregel vil IKS-selskap falle utenfor kommunelovens regler om åpne møter. Kommunedepartementet uttalte i 2009, før nye havneloven trådte i kraft 1.1.2010, at havnestyrene normalt burde oppfattes som kommunal nemnd og dermed gå inn under møtereglene i kommuneloven. En NR-rundspørring i 2009 viste at mange havnestyrer praktiserte dette. Dersom et havneselskap nekter å praktisere åpne møter bør dette tas opp direkte med Sivilombudsmannen.

- *Kommunal eller interkommunal virksomhet organisert som AS:*

Virksomheter organisert som aksjeselskaper er i utgangspunktet selvstendige rettssubjekt som faller utenfor offentleglova. Her må ethvert selskap vurderes i forhold til lovens §2 første avsnitt bokstav c. Gitt at vilkårene om flertall av offentlige stemmer i øverste organ (generalforsamling) i selskapet, vil selskapet falle innenfor – og dernest følger en vurdering av om virksomheten drives i konkurranse med private og på samme vilkår som private.

⁸ Norsk Institutt for By- og Regionforskning. Lenke til undersøkelsen:

<http://www.nibr.no/uploads/publications/c35943315f0054f7334c06bead2e9033.pdf>

⁹ I selskapets vedtekter heter det i §11: ” Det interkommunale samarbeid skal følge slike rutiner og saksbehandlingsregler som følger av forvaltningsloven og offentleglova.”

Bompengeselskaper er ofte organisert som AS. Det gjelder eksempelvis Eiksundsambandet AS, AS Atlanterhavstunnelen, AS Fastlandsfinans og Imarfinans AS i vårt fylke. Jeg har ikke undersøkt aksjeeierskapet, men gitt at eierskapskravet er oppfylt, så er det neppe noen vanskelig vurdering mht virksomhetens eventuelle konkurranse med andre. Her vil det som klar hovedregel være monopolvirksomhet og ingen konkurranse.

Kommunelovens regler om møteoffentlighet gjelder ikke.

- *Interkommunalt samarbeid gjennom stiftelser*

Stiftelser dannes ved at en formuesverdi ved testament, gave eller annen rettslig disposisjon selvstendig blir stilt til rådighet for et bestemt formål av ideell, humanitær, sosial, utdanningsmessig, økonomisk eller annen art. Som stiftelser regnes også selvstendige legater, institusjoner og fond som private har opprettet. Stiftelsene reguleres av stiftelsesloven av 1980 og skal registreres i Stiftelsesregisteret og i Enhetsregisteret. En del nøkkelopplysninger om stiftelsene finnes i registeret, som du [kan se her](#).

En stiftelse er et selvstendig rettssubjekt, men det medfører ikke automatisk at det ikke regnes som et «organ for stat eller kommune». Det må foretas en helhetsvurdering hvor man - foruten på stiftelsesformen - legger vekt på bl.a bakgrunnen for stiftelsens opprettelse, arten av og formålet med den virksomhet som drives, og stiftelsens selvstendighet ved styring og finansiering i forhold til den alminnelige offentlige forvaltning. Hvis stiftelsen er opprettet for direkte å ivareta offentlige formål, må den anses som et «organ for stat eller kommune».

Blant offentlige stiftelser i Møre og Romsdal kan nevnes Stiftinga Geirangerfjorden Verdsarv, som ble opprettet i 2009 i forbindelse med utpekingen som verdsarvområde. Volda kommune er alene stifter av to stiftelser, ”Stiftinga Frivilligsentralen i Volda” og ”Stiftelsen kontoret for næringslivet i Volda”. Den sistnevnte stiftelsen ble vurdert av Fylkesmannen i 1999 etter klage fra studenter på Høgskolen i Volda, og konklusjonen var at offentleglova gjaldt for stiftelsens virksomhet. Antakelig er også den andre stiftelsen omfattet av offentleglova, men ikke av kommunelovens regler om møteoffentlighet.

I Molde finner vi også to eksempler på at kommunen står bak stiftelsene: ”Stiftelsen Molde Ungdomsboliger” og ”Molde kommunes stiftelse for sosiale formål”. På samme måte som for stiftelsene i Volda, må det antas at offentleglova gjelder, men ikke kommunelovens regler om åpne møter.

Hovedreglene i oversikts form:

Virksomhet	Offentleglova gjelder	Møteoffentlighet gjelder
------------	-----------------------	--------------------------

Interkomm. samarb, kommlov §27	Ja	Ja
Fellesnemnd, kommlov §28a-k	Ja	Ja
Styre for interkomm. planarbeid ¹⁾	Ja	Ja
KF og FKF	Ja	Mulig ²⁾
IKS	Ja, normalt	Mulig ²⁾
Stiftelser, stiftet av det offentlige	Ja, normalt	Nei
AS og ASA	Nei	Nei

¹⁾ Styre for interkommunalt plansamarbeid opprettet etter plan- og bygningslova §9-2.

²⁾ Mulig betyr i denne sammenheng at det ikke er hovedregel og at det må bestemmes særskilt i vedtekt, selskapsavtale eller lignende.

Har du spørsmål eller kommentarer til innholdet?

Ta kontakt med meg,
Epost nils.oy@nored.no

Vedlegg 5.2: Liste offentlige virksomheter

En liste med 253 offentlig eide virksomheter i Møre og Romsdal fikk vi fra SSB. Her er de første 40.

965522085	Statoil Metanol Ans	630	025	20.140	1576
967569879	Tjeldbergodden Luftgassfabrikk Da	630	025	20.110	1576
956466717	Aure og Stemshaug Kraftlag	680	035	35.111	1576
994425714	Midt-Norsk Fergeallianse As	680	093	94.991	1576
979615361	Tjeldbergodden Utvikling As	680	035	35.140	1576
992513888	Tustna Folkehøgskole As	680	093	85.591	1576
996330249	Gurisentret Smøla Kf	660	083	79.903	1573
951567280	Senterbygg As	680	068	68.209	1573
937639783	Smøla Utleiebygg As	680	068	68.209	1573
993955159	Smølahallen Kf	660	093	93.110	1573
951013323	Smølasenteret Ans	680	068	68.209	1573
977171962	Sæther Kraft As	680	035	35.111	1571
961580722	Elco As	680	043	43.210	1567
989568256	Rbl Eiendom As	680	068	68.209	1567
974913895	Rindal Kino	660	063	59.140	1567
976616472	T Komponent Bygg As	680	068	68.209	1567
992431709	Tns Holding As	680	068	68.209	1567
987055553	Orkidenett As	680	063	62.030	1566
880843362	Sollidbygg II As	680	068	68.209	1566
963504624	Surnadal Alpinsenter As	680	093	93.190	1566
985242445	Surnadal Brannstasjon As	680	068	68.209	1566
824897972	Surnadal Havnelager As	680	053	52.100	1566
930282685	Surnadal Industribygg 2 As	680	068	68.209	1566
984181485	Svorka Aksess As	680	063	61.200	1566
986678794	Svorka Eiendom As	680	068	68.209	1566
919763159	Svorka Energi As	680	035	35.130	1566
988669946	Svorka Fjernvarme As	680	035	35.300	1566
973058347	Svorka Produksjon As	680	035	35.111	1566
990416567	Toppnett As	680	063	61.200	1566
979950713	Trelastbygg As	680	068	68.209	1566
991323848	Trollheim Vekst As	680	093	88.993	1566
981043286	Akvaforsk Genetics Center As	630	073	72.190	1563
985135363	Marinebreed As	630	014	03.222	1563
976889762	Aktivum Midt-Norge As	680	083	82.990	1563
991498281	Akvainvest Møre og Romsdal As	680	073	72.110	1563
979124139	Aursjøveien As	680	068	68.320	1563
991068678	Mongstu Eiendom As	680	068	68.209	1563
991802568	Sjølseng Eiendom As	680	068	68.209	1563
982847141	Sucom As	680	063	61.100	1563
971029102	Sunndal Energi Kf	660	035	35.130	1563

Vedlegg 5.3: Arbeidsoversikt

Her er arbeidsoversikten vår ut på Excel-arket. Grønt for åpne virksomheter, gult for innklagede, rødt for avslag. De hvite er under arbeid. Ved å klikke på virksomhetsnavn kommer en til selskapsinformasjon på purehelp.no

Selskap	Kommune	Red.	Bekr off?	Postliste	Styredok
Halsafjordsambandet AS	Halsa 1571	TK	Ja	Nei*	Sendes aut
Møreaksen AS	Misund	RB	Nei	Nei	
E 39 Knutset - Astad AS	1557	TK	Ja	Ja	Sendes aut
Snarveien AS	Averøy	TK	Ja	Nei	
Nordveggen As	1539	Åndalsnes avis	Ja	Ja	Ja
Rauma Energi As	1539	RB			
Vestnes Energi AS	1535	RB			
Asvo Produkt As	Stranda 1525	Sunnmøringen	Ja	Ja	Ja
Stranda Eieendomsselskap As	1525	Sunnmøringen	Nei		
Stranda Energiverk As	1525	NRK	Ja	Ja*	
Stranda Hamnevesen Kf	1525	Sunnmøringen	ja	Ja	
Strandafjellet Kf for Stranda Kommune	1525	NRK/Sunnmøringen	Ja	Ja-på forespørsel	
Strandafjellet Skisenter As	1525	NRK	Ja	Ja-på forespørsel	
Åknes Tafjord Beredskap IKS	1525	Nrk	ja	Ja -på oppfor	
Muritunet As	1524	Smp/NRK			
Norddal Elverk As	1524	Nrk	Ja		
Fefast AS	1520	Smp	Nei*		
Volda Ørsta Reinhaldsverk Iks	1520	Næravisa Volda	Ja	Ja	Ja
Retura Søre Sunnmøre As	1520	Næravisa Volda	Nei		
Tussa Energi As	1520	NRK	Ja	Ja	
Tussa Ikt As	1520	NRK	Ja		
Tussa Kraft As	1520	NRK	Nei*	Ja - På oppfor	
Møreforsking As	Volda 1519	Smp	Nei		
Av Senteret As	1519		Nei		
Fjord1 Buss Møre As	1519	NRK	Nei		
Norsk Nettskole As	1519	Smp	Nei		
Hareid Fastlandssamband As	Hareid 1517	Smp	Nei		
Eiksundsambandet As	Ulstein 1516	Smp	Nei		
Ulstein Eiendomsselskap KF	1516	Smp	Ja		
Herøy Varmtvassbasseng As	1515	Smp	Nei		
Tussa Nett As	1515	NRK	Nei*	På oppfor	

Tussa-24 As	1515	NRK	Nei'		
Søre Sunnmøre kom.rev	Sande 1514	Smp	Ja		
Sande Fastlandssamband As	Sande 1514	Smp	Ja	Ja på oppfordring	
Vest kontrollutvalSkr	Vanylven 1511	Smp	Ja		
Vest kontrollutvalSkr	1511	Smp	Ja		
Atlantehavstunnelen AS	1505	TK	Ja	Ja *	Ja
Imarfinans AS	1505	TK	Ja	Nei	Delvis
Fastlandsfinans As	1505	Tk	Ja	Ja	Ja
Rullebaneutvidelse AS	1505	TK	Ja	Ja	Ja
Kristiansund og Nordmøre Havn Iks	1505	TK	Ja	Delvis	Delvis
Kristiansund Parkering As	1505	TK	Ja	Ja	Ja
Nordmøre Energiverk As	1505	NRK/ TK	Ja	Ja	Delvis
Nordre Nordmøre Bru- og Tunnelsekskap As	1505	TK	Ja	Nei	Delvis
Operaen i Kristiansund As	1505	TK	Ja	Nei	Nei*
Trafikanten Møre og Romsdal As	1505	NRK	Ja	Ja	
Møre og Romsdal Utvikling AS		TK	Nei		
Kvernberget Vekst AS		TK	Nei*		
Kristiansund og omegn Vekst AS (KOM Vekst AS)		TK	Nei*		
Kongens Plass Eiendom AS		TK	Ja	Nei	Ja
Varde As	1505	TK	Nei		
Helse Sunnmøre HF	1504	RB/ NRK	ja	Ja	Ja
Naturgass Møre As	1504	NRK	Nei*		
Norsk Bane As	1504	NRK	Ja*		
Tafjord Kraft As	1504	NRK, men avventer anke jg Istad	Ja	Ja-på forespørsel	
Tafjord Kraftnett As	1504	NRK	Nei		
Tafjord Kraftproduksjon As	1504	NRK	Nei		
Tafjord Kraftvarme As	1504	NRK	Nei		
Tafjord Marked As	1504	NRK	Nei		
Ålesund Parkering As	1504	NRK	Ja	Ja	Ja
Ålesundregionens Interkommunale Miljøsekskap Iks	1504	NRK	Ja	Ja	Ja
Ålesundregionens Havnevesen	1504	NRK	Ja	Ja	Ja
Helse Nordmøre og Romsd		RB/TK	Ja	Ja	Ja
Istad Kraft As	1502	NRK - RB	Nei		
Molde kulturbygg AS	1502	RB	Ja	Ja	Ja
Astero As	1502	RB	Nei		
Fjord1 MRF As	1502	NRK	Nei		
Molde Havnevesen Kf *	1502	RB	Ja	Ja	Ja
Regionteatret I Møre og Romsdal As	1502	RB	Ja	Ja	Nei*
Rir Næring As *	1502	RB	Ja	Ja	Ja

Samspleis As		1502	TK	Ja	Nei*	Ja
Trollheimstunnelen As		1502	TK	Ja	Nei*	Ja
Interkommunale selskaper						
Gassror Iks	Aukra		RB	Ja	Ja	ja
Romsdalshav Int Reno Iks	Molde		RB	Ja	Ja	Ja
Distriktsrev Nordmøre Iks	kristiansund		TK	Ja	Ja	Ja
Interkom arkiv for MR Iks	Ålesund		NRK	Ja	ja	Ja
Søre Sunnm Komrev Iks	Ulstein		Smp	Ja		
Molde og Romsdal havn Iks	Molde		RB	Ja	Ja	Ja
Søre Sunnm Reinhaldsv Iks	Ulstein		Smp	Ja		
Stiftelser						
Stiftelsen Nordmøre museum	Kristiansund		TK	Ja	Ja	Ja
Stiftiga Geiranger verdsarv	Stranda		Smp	Ja		
Kommunale samarbeidsorg						
Orkide			TK	Ja	Nei	Nei
ROR			RB	Ja	Nei	Ja
Åru			Smp/NRK	Ja	Ja	Ja
Søre Sunnmøre Regionråd			Smp	Ja		
Andre off. organ:						
Verneområdestyret for Trollheimen			TK	Ja	Ja	Ja
Rovviltnemnda reg 6 Midt-Nor			TK	Ja	Ja	Ja
Dovrefjellrådet			TK	Ja	Ja RRS- varsel	Ja
Nasjonalparkstyret for Dovrefjell - Sunnalsfj			TK	Ja	Ja RRS- varsel	Ja
Andre aktuelle statlige:						
Helse Møre og Romsdal			RB	Ja*	Ja	Ja
Andre:						
AMK + div lydlogger			NRK	Ja		

Vedlegg 5.4: Mal for førstehenvendelse

Hei!

Viser til telefonsamtale. Som nevnt her ble Offentleglovas virkeområde utvidet fra 1. januar 2009. En av endringene besto i at loven nå også omfatter selskaper som er majoritetseid eller dominert av det offentlige når det gjelder valg av medlemmer i selskapets/virksomhetens øverste organ.

På disse nettstedene kan du lese mer om dette:

<http://offentlighet.no/nyhetsarkiv/?module=Articles;action=Article.publicShow;ID=394>

<http://www.lovdatabasen.no/all/nl-20060519-016.html>

<http://www.regjeringen.no/nr/dep/jd/Dokument/Lover-og-reglar/Retningslinjer-og-juridiske-rettledingar/2008/rettledingar-til-offentleglova.html?id=537812>

<http://www.regjeringen.no/nr/dep/jd/pressesenter/pressemeldinger/2008/ny-offentleglov-med-forskrift-tek-til-a-.html?id=532808>

Jeg henleder også oppmerksomheten på dette brevet fra daværende kommunal- og regionalminister Magnhild M. Kleppa:

http://www.regjeringen.no/upload/KRD/Vedlegg/KOMM/brev/Brev_ny.off.lov.pdf

Som nevnt i telefonsamtalen ønskes en bekreftelse fra deg/dere på at(navn på selskap/virksomhet) faller inn under Offentleglovas bestemmelser.

Dernest er det vårt ønske at vi kan avtale nærmere hvordan vi kan få tilgang til selskapets postliste, styredokumenter, osv.

Vårt primære ønske er at vi regelmessig og uoppfordret kan få tilsendt disse dokumentene, men her er vi åpen for å diskutere løsninger som kan fungere godt for begge parter.

For styredokumenter er det vårt ønske at redaksjonen varsles på samme måte og til samme tid som styrets medlemmer, eksempelvis om at papirene er lagt ut på selskapets nettsider. Hvis papirene sendes styremedlemmene per post eller e-post, ønsker vi tilsvarende løsning.

I fall oversendelse på e-post er aktuelt, ønskes at følgende to e-postadresser benyttes:

.....@avis.no

.....@avis.no

For ordinær postforsendelse kan følgende adresse benyttes:

.....(Avisas navn postadresse)

Så håper jeg at du i løpet av noen dager tar kontakt med meg for å diskutere detaljer rundt hvordan vi på en best mulig måte kan oppnå offentlig innsyn hos dere.

Vennlig hilsen

Vedlegg 5.5: Mal på brev til virksomheter

Emne: Spørsmål om offentlig innsyn

Hei

Som du kanskje kjenner til har Møre og Romsdal Redaktørforeining sett i gang eit prosjekt om praktisering av offentleglova i offentlig eigde selskap. Eg er Sunnmørspostens representant i prosjektgruppa og har fått oppgåva med å kartlegge eit utval interessante selskap på Sunnmøre.

Og Sande fastlandssamband står på lista vår over aktuelle selskap, og eg ser at du er dagleg leiar i selskapet. Det vi ønskjer å vite er følgjande:

Meiner de at selskapet kjem inn under offentleglova?

Har de postliste? Korleis kan media få tak i den eventuelt?

Kva med styrepapir/innkalling til styremøte? Kva rutinar har de eventuelt for utsending/kunngjering av dette til media?

Håpar du kan gi meg ei rask tilbakemelding på status. Og om det er ”litt å gå på” i forhold til lovverket, så håpar vi sjølvsagt at de vel å opne opp. På nettstaden offentlighet.no finn du ein god del informasjon om lovverk etc. Prosjektgruppa kan også bidra med orientering om det skulle vere ønskjeleg.

Mvh

Anne-Mari Tomasgard

Journalist Sunnmørsposten

Telefon 57 87 16 26/ mobil 913 85 127

Vedlegg 5.6: Klage fra Romsdals Budstikke

Det kongelige Nærings- og Handelsdepartement

Vår ref 201100787-2/CGL Dato 15.4.2011

Til

Romsdals Budstikke AS
v/Per-Kristian Bratteng

Postboks 2100

6402 MOLDE

Klage fra Romsdals Budstikke over avslag om innsyn i postlister og styredokumenter hos Istad AS

Vi viser til klage datert 15. februar 2011. Klagen er oversendt til Nærings- og handelsdepartementet fra Istad AS for behandling.

Klagen gjelder Istad AS' avslag på begjæring om innsyn i selskapets postlister og styredokumenter. Innklagede hevder at selskapet er unntatt fra offentleglovas virkeområde fordi det driver næring i direkte konkurranse og på samme vilkår som private, jf. offentleglova § 2 første ledd andre punktum. Klager hevder at Istad AS faller inn under hovedregelen i offentleglova § 2 første ledd bokstav c.

Nærings- og handelsdepartementet er kommet til at klagen ikke tas til følge. Den nærmere begrunnelsen og vedtaket følger nedenfor.

Retten til offentlig innsyn er regulert av offentleglova. Offentleglova § 2 fastsetter hvem loven gjelder for. Etter § 2 første ledd bokstav c gjelder loven for *”sjølvstendige rettssubjekt der stat, fylkeskommune eller kommune direkte eller indirekte har ein eigarandel som gir meir enn halvparten av røystene i det øvste organet i rettssubjektet”*.

Istad eies med 34 % av Molde kommune og indirekte med 49 % av staten. Staten og kommunen har dermed en eierandel som gir mer enn halvparten av stemmene på generalforsamlingen, og selskapet faller inn under virkeområdet til offentleglova.

Etter offentleglova § 2 første ledd andre punktum er det gjort unntak fra virkeområdet for rettssubjekt som er nevnt i bokstav c for *”rettssubjekt som hovudsakleg driv næring i direkte konkurranse med og på same vilkår som private”*.

Innklagede skriver at Istad AS er holdingselskap i Istad-konsernet og at selskapet ivaretar diverse konsernfunksjoner. Bakgrunnen for valg av denne modellen, er ifølge selskapet, krav som stilles fra

konsesjonsmyndigheten (NVE). Det følger direkte av energiloven § 4-6 at nettselskaper med over 100 000 kunder må skilles ut som egen virksomhet når det gjelder produksjon og omsetning. Energiselskaper som har færre enn 100 000 kunder, er normalt organisert slik at både nett og produksjon (og salg) ligger i samme selskap.

Istad AS hevder at slike organisatoriske forskjeller, basert på lovpålegg ut fra antallet kunder, ikke bør få utslag på vurderingen av om selskapet faller innenfor eller utenfor offentleglovas virkeområde. Selskapet hevder dermed at Istad AS må identifiseres med datterselskapene og at virksomheten må vurderes ut fra konsernets totale omsetning.

Istad AS har 16 ansatte innenfor forretningsutvikling og støttefunksjoner for de andre selskapene, bl.a. innenfor IT. Innklagede fremholder at selv om konsernet har skilt ut eierinteressene og lagt dem til morselskapet (altså Istad AS), er denne forvaltningen og styringen av eierinteressene for alle praktiske formål det samme som å styre og forvalte datterselskapenes virksomhet.

Selskapet skriver videre at Istads virksomhet består i å foreta strategiske og økonomiske vurderinger ut fra datterselskapenes virksomhet. Virksomheten består dermed i å forvalte investeringene til selskapet – altså å utøve eierbeføyelsene i datterselskapene. Istad AS konkluderer med at det vil være kunstig å vurdere morselskapets virksomhet isolert fra datterselskapene etter offentleglova.

Innklagede identifiserer dermed morselskapet med datterselskapene og legger vekt på at konsernets totale omsetning fordeler seg med knappe 90 % på konkurranseutsatt virksomhet, mens vel 10 % av omsetningen kommer fra monopoldelen av virksomheten. Innklagede konkluderer dermed med at selskapet ikke er underlagt offentleglova, fordi selskapet driver næring i direkte konkurranse med private aktører.

Offentleglova § 2 bruker betegnelsen ”selvstendige rettssubjekter”. Departementet kan ikke se at verken loven, forarbeidene eller Justisdepartementets Rettleiar til offentleglova inneholder kommentarer eller vurderinger som belyser denne delen av bestemmelsen ytterligere.

Utgangspunktet i offentleglova er etter ordlyden at ulike rettssubjekter skal vurderes hver for seg i spørsmålet om de er omfattet av loven, både etter § 2 første ledd første punktum bokstav c og etter første ledd andre punktum.

Istad AS er en selvstendig juridisk enhet. Dermed er det i utgangspunktet Istad AS’ egen virksomhet som avgjør om selskapet er unntatt fra offentleglova sitt virkeområde.

Departementet er imidlertid av den oppfatning at det også må ses hen til hvordan den aktuelle virksomheten og det aktuelle konsernet er organisert. I et konsern med sterkt differensiert virksomhet, for eksempel spredt på ulike forretningsområder, vil det være mer nærliggende å se det enkelte selskaps virksomhet for seg, mens det i konsern med sterkt integrert virksomhet hvor valg av konsernmodell er mer organisasjonsmessig begrunnet, kan være større grunn til å se konsernets virksomhet som en helhet.

Ut over den rene ordlyden er det vanskelig å finne støtte for at bruken av ordet rettssubjekt i § 2 annet ledd første punktum alene er ment å begrense vurderingen. Det sentrale element i denne delen av bestemmelsen er den virksomhet som drives, ikke hvordan den er organisert. Hensynet bak bestemmelsen er å sikre at offentlig eiet virksomhet som drives i konkurranse med private ikke skal underlegges offentlighetskrav som påvirker konkurransen. Det tilsier at man ikke alene kan legge en ensidig forståelse av ordlyden til grunn.

Innklagede opplyser at Istad AS' virksomhet består i å foreta strategiske og økonomiske vurderinger og beslutninger om datterselskapenes virksomhet. Selskapet leverer også støttefunksjoner til datterselskapene, særlig innenfor IT.

Når det gjelder utøvelse av eierskapet i datterselskapene, gjør Istad AS strategiske og økonomiske vurderinger og beslutninger om datterselskapenes virksomhet. Etter departementets syn ligger det i dette at det normalt vil treffes beslutninger i morselskapet som direkte berører datterselskapets virksomhet. Dette taler for å anse morselskapets virksomhet som en naturlig og integrert del av den del av konsernets virksomhet som drives i direkte konkurranse med og på samme vilkår som private.

Nærings- og handelsdepartementets konklusjon er dermed at det er en så sterk identifikasjon mellom og integrasjon av Istad AS og konsernets øvrige virksomhet at den inngår som en del av en virksomhet som drives i direkte konkurranse med private, og derfor faller utenfor offentleglova etter bestemmelsen i § 2 første ledd annet punktum.

I medhold av forskrift 17. oktober 2008 nr. 1119 § 11 andre ledd, jf. lov 19. mai 2006 nr. 16 om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd § 32 første ledd, jf. lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker § 34, fatter departementet følgende vedtak:

Klagen tas ikke til følge.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd.

Med hilsen

Tom Hugo-Sørensen (e.f.)

avdelingsdirektør

Kopi: Istad AS, Plutovegen 5, 6419 MOLDE

Christian Gløersen

seniorrådgiver